PROSPERI ALPINI DE BALSAMO DIALOGVS.

IN QVO VERISSIMA BALSAMI Plantæ, Opobalſami, Carpobalſami, & Xylobalſami cognitio, pleriſque antiquorum atque juniorum Medicorum occulta, nunc eluceſcit.

Patauii, Apud Paulum Frambottum. M.DC.XXXIX.
Superiorum Permiſſu.

PROSPER ALPINUS AD LECTOREM.

MULTOS ab hinc annos in Aegypto Medicinæ cauſa moratus, nonnullos libros de illiuſce gentis tùm uſitata medicina, tùm plantis conſcripſeram; præſertimque de Balſamo Dialogum, ex quo arboris, ſucci, fructuum, virgarumque veritas hactenus pleriſque Medicis, & Pharmacopolis obſcura, cognoſceretur, claraque eluceſceret. Quos omnes ſanè libros ſimul in lucem prodere cogitabam. At hortatu quorundam amicorum, qui me aliorum librorum editionem non ita brevi tempore publicaturum putarent, ſententiam mutavi, maximeque nonnullis dictiſsimis Pharmacopolis obnixè ſuadentibus, qui Theriacam, Mithridatiumque nunc paraturi, ab Excellentiſſimo hujus inclytæ urbis Medicorum Collegio veri Opobalſami, Carpobalſami, & Xylobalſami veritatem, & hiſtoriam agnoſci exoptant, ut his ad prædicta paranda medicamenta, atque ad alia liberè uti poſſent. Non immeritò Theriacam Mithridatiumque his ablatis ab antiqua ſua excellentia, non parum deficere dubitantes. Ne itaque iſtorum deſiderio me obſequi nolle videar, libellum hunc priùs emittere non ſum veritus. Hancque hujus celeris editionis cauſam Candide lector veram eſſe putato. Interim libros alios de Medicina Aegyptiorum vocatos (ſi modo hunc meum li-

bellum Medicinæ ſtudioſis aliquo pacto arriſiſſe intellexero) propediem in lucem venturos expectabis. Tuque etjam quo animo ego Balſami diſputationem hanc, veritatis tantum agnoſcendæ ſtudio, atque juvandi deſiderio ſum proſecutus, eodem legendam accipies. Vale.

PRO-

PROSPERI ALPINI
DE BALSAMO DIALOGVS.

DE BALSAMI PLANTA, SVCCO, Fructibus, & Virgis eſſe loquendum. *Cap. I.*

ABDELLA Medicus Ægyptius, ABDACHIM, Hebręus, & ALPINVS Italus.

QVEM ego nunc hominem conſpicio per hoc viridarium el Mattharia greſſus moventem? is certè meis oculis Abdachim Medicus videtur, vir honeſtiſsimis moribus (quamvis Hebręus) præditus, mihique multum familiaris: eum igitur conveniam, & ſalutabo. Salve Abdachim, Quàm diluculò hoc viridarium es ingreſſus; Quid tibi verò negotii eſt, ut tàm ſummo mane hùc te recipias. ABDACH. Te nunc huc conveniſſe, valdè lætor, quando jam diù te exoptaverim videre, ac tecum colloqui, Tibi optata hæc ſit dies, Ego ut viridarii hujus amœnitate, ſuaviſsimoque florum caſſiarum odore, auraque matutina frigidiuſcula me aliquantulum recrearem, huc acceſſeram. ABDEL. Cur verò viridarii iſtius plantas undique obſervas, neque te humi ſtratum ſub ficus hujus Aegyptiæ latiſsimis ramis conſpicio, ut quietiùs ita tùm animum, tùm etjam corpus recreares. ABDACH. Oculos hinc inde dimovebam, ſi aliquam Balſami plantam viventem potuiſſem inſpicere, cujus odore eximio olfactu animales ſpiritus delectaſſem, quas cuſtodum negligentia exaruiſſe comperi,

quod

quod ſatis ægrè patior, plurimumque me tædet hoc viridarium illis nunc carere plantis,multumque ornamenti hic de cauſa hic deeſſe videtur. ABDEL. Ne te ob id excrucies, quandoquidem ſæpè aliàs aliundè aſportatæ, atque hic inſertæ plantæ perierint, quæ nunc fortaſſe, aliis adhùc juſſu præfecti advectis,citò renovabuntur,ut ſæpè aliàs factum eſt. Sed quem video ad nos venientem? An Alpinus Veneti Conſulis Medicus? ABDACH. Ipſe eſt, cui nos obviam ire honeſtum eſt, quòd humanus hic ſanè vir eſt, atque affabilis. ABDEL. Quid iſtud eſt Alpine, quod nos te hic nunc offendimus? tuus adventus pluribus de cauſis eſt nobis jucundiſſimus. ALPIN Viridarium hoc ſpectandi gratia huc me contuli, vobiſque pro veſtra erga me humanitate,plurimum debeo, neque parum gaudeo, quod ambos vos hic offenderim, jam diu enim vos videre deſiderabam, nec immeritò, cùm vos pluribus nominibus tantòpere obſervem, Neque eſt quod veſtram ego nunc in arte medica doctrinam coram extollam, neque quantum à vobis in ea profecerim, vel didicerim. ABDEL. Bonus es cùm hæc exiſtimas, utcumq; res ſe habeat, à te amari nos ſummoperè expetimus. ALPIN. Gratias habeo, ſed timeo ne importuno meo adventu jam cæptos veſtros ſermones interturbem: eorum tamen, & veſtræ jucundiſsimæ conſuetudinis ſi fieri particeps mihi liceret, mirum in modum meus hic adventus mihi voluptati foret. ABDEL. Gratiſsimum nobis erit, nunc tecum vir doctiſsimè colloqui, à quo pro tua doctrina plurimum noſtros ſermones claritatis recepturos ſperabimus. ALPIN. Vobis gratiam habeo. Quid iſtud autem eſt, de quo ſermonem inſtitueratis. ABDACH. De Balſami planta, quam in hoc viridario aruiſſe comperi, inter nos commentabamur, Cujus

jacturam mihi ægrè ferenti Abdella noſter in plantarum materia exercitatiſsimus, animum reſtituit, multas è Mecha olim etjam pluries delatas huc, inſitaſque fuiſse, & planè revixiſse narrans, atque etjam hoc modo ſæpè Balſami plantas renovatas fuiſse, ut ſperandum ſit, nunc etjam præfecti Ægypti juſſu, ubi ad illius aures harum jactura aliquandò pervenerit, denuò inſtaurari poſse. ALPIN. Quid audio? illas plantas huc aliunde fuiſse aſportatas, eoque modo perpetuò inſtauratas? quaſi Aegyptus illis proprium ſolum non fuerit. non in ſermonem inanem ſpero me nunc incidiſse, de Balſamo incæptum: de quo non pauca vobiſcum loqui jam diù deſideravi, quæ ſi vobis nunc grata fore putares, libenter proponerem. ABDEL. Gratam nobis rem facies ſi hac de re diſputationem aliquam promoveris: ex qua plurimum emolumenti pro tua doctrina, atque humanitate nos eſse conſecuturos ſperamus, proinde quicquid eſt, quod à nobis ſcire, velis, nunc in medium profer. ALP. Multum vobis pro hac re debeo, veterumque Ægyptiorum ſapientiam & humanitatem agnoſco. Verum ne longiùs verbis rem producam, de Balſami planta, ſucco, fructibus, lignis nunc vobiſcum diſputare deſidero, quando ego hactenus Scriptorum varietate anceps, ac dubius fuerim. ABDACH. Neminem Ægyptiorum, vel Arabum eſse nunc arbitror noſtro Abdella in re plantaria magis verſatum: pluribus iiſdem plantis ab eo cùm hic, tùm alibi inſpectis, ac omni ſtudio obſervatis, ſed ut de hac re clariùs diſseramus, in capita redigere te oportet, de quibus ſit ſigillatim diſserendum. Quare iſtæc omnia nunc in medium profer. ALPIN. Dicendum à vobis primò cenſeo, an Balſami planta hoc tempore alicubi vivat, quando in hoc viridario, in quò hactenus à priſcis illis temporibus

uſque

uſque adhuc vixit, planè exaruerit; atque non minus, an ab ea collectus ſuccus, fructus, lignaque ad nos perferantur, vel potiùs unà cum arbore cuncta perierint. Hæc in primis à vobis enarrari mihi cupio, quibus cognitis, ſigillatim de ſingulis agemus.

An Balſami planta, ejuſque ſuccus, fructus ac virgæ nunc reperiantur, & in quibus locis proveniant.
Cap. I I.

ABDELLA.

QVAMPLVRES Balſami arbores in multis Arabiæ locis nunc vivere, quarum ſuccus, fructus, ac virgæ hùc ad nos à multis aſportantur, certiſsimum eſt. Neque id Ægyptios, Syros, Turcas, & aliarum nationum homines multos, Arabiæ loca peragrantes latet, quinimmò omnes annis ſingulis Mecham, & Medinam primarias Arabiæ fœlicis urbes, peregrinationis gratia adeuntes, quantus in illis locis ſit ex arbore Balſami proventus, planè fateri poſsunt. Nam Mecham hinc euntibus, & ad villam quandam Bedrunia ab his vocatam, quæ diſtat ab urbe Cayri ſpacio dierum quindecim, accedentibus, mons pergrandis, arenoſus propè eam villam poſitus continuò conſpicitur, Balſami innumeris arbuſculis refertus, quas ibi Mahemetis miraculo ortas noſtrorum multis ſuaſum eſt; Sed utcumque ibi natæ fuerint, nobis id ſufficiet, omnes ea loca quotannis peragrantes, innumeras ibi vivere comperiſse; idque à quamplurimis hujuſce urbis incolis, qui olim, & proximo etjam elapſo anno ea loca peragrarunt, audire, atque verum eſse ſcire poteris. Mul-

tis

tis quoque rationibus hæc veritas tibi à me perſuaderi poſſet, ſed ſi hujus viridarii Balſamis olim multis refertiſſimi terram aliquandò olfeceris, Balſami etjam nunc ſuaviſſimum odorem redolere ſenties, biſque, vel ter tantum, Sol ſuum peragravit orbem, poſtquam hæ plantæ cuſtodum negligentia periere. At quid taces Abdachim, quem millies hic te illas inſpexiſſe certo ſcio? vel cur me Italo Medico incredulo veritatem hanc ſuadētem minimè adjuvas? ABDACH. Quid? An hunc noſtrum ſodalem medicum, multos annos hic moratum, plantarumque omnium ſtudioſum, hanc veritatem ignoraſse dubitas? Ego certè Balſami plantas innumeras diverſis temporibus ex Arabia advectas, hicque inſitas vixiſse, certo ſcio, quas multi etjam alii Cayri incolæ inſpexerunt. ALPIN. Nephas eſse, ac inurbanum putarim, tantorum medicorum teſtimonio non moveri, qui præter herbarum peritiam, in qua illuſtres apud pleroſque Ægyptios habiti ſunt, una cum Balſamo in eadem terra nati, vixerunt. Sed, ut ingenuè fatear, quamquam ego cum viris in medicina clariſſimis planè ſentiam, hujuſque rei veritatem omninò cognoſcam, tamen hæc veritas non adeò uſquequaque mihi ſatiſfacit, ut poſſim aliis permultis Italiæ, aliorumque Europæ locorum medicis, atque Pharmacopolis incredulis hoc, ut cuperem, perſuadere, qui abſolutè affirmant, Balſami plantam nullibi hoc tempore reperiri, eamque planè periiſse, ex quo ſuccum, fructus, & virgas hinc in Italiam aſportatas falſas etjam eſse ſtatuunt. Atque priſcis ſæculis, cum Balſamum tantum in Aegypto & Iudęa vixiſse, Dioſcorides ac alii prodiderint, quibus in locis nunc eam plantam cum amplius vivere nemo referat, planè omnibus in locis periiſse colligunt. Quam ſententiam ipſi pervicaciſsimè defendunt, neque

omnino carere videntur argumentis, quibus proprium errorem tueantur. ABDEL. Quomodo quæſo iſtud eſſe poteſt? tantos ne medicos, doctiſſimoſque herbarum profeſſores ita obcæcatos eſſe, qui non viderint, neque cognoverint, Balſami plantas neutiquam in ſuo nativo ſolo periiſſe? Quod autem Ægyptium, ac Iudaicum falſò Dioſcorides, atque alii crediderint, ex me paulo poſt cognoſces. Neque optimi illi ſunt Philoſophi, qui ita facilè vegetabilium ſpecies, quæ iuxta Philoſophorum placita perpetuæ exiſtunt, tolli omninò poſſe, putent: Cęlo etenim nullis cauſis ad generationem facientibus nunc deſtituto, terraque ac cæteris aliis elementis eodẽ modo nunc, vt olim, ſe habentibus, cur terram eaſdem nunc ferre plantas, ut olim faciebat, non poſſe dicemus? Grave tibi non ſit, quæſo, illos, qui Balſamum periiſſe affirmant, mihi referre, & quibus etjam rationibus in tàm falſam opinionem venerint, explicare. ALPIN. Parum intereſſe arbitror, tè hoſce homines nominatim cognoſcere, ſed ipſorum potiùs rationes audire, quibus negant hoc tempore Balſami arbores, atque ipſarum ſuccum, fructus, & virgas apud nos inveniri; id verò incæptæ diſputationi ſat erit. Horum ſiquidẽ non pauci exiſtunt, qui non modo ad nos in Italiam prædicta vera comportari negent, ſed arbores quoque, è quibus illa colliguntur, prorſus periiſſe prædicent. Quam ſententiã valdè auxere Amatus Luſitanus Medicus in aliis non ſpernendus, & Nicolaus Monardus Hiſpanus, qui Syriacum atque Aegyptiacum Balſamum periiſſe affirmantes, aliud genus Balſami in Occidentalibus Indiis naſci, prodiderunt: Balſamumque à Dioſcoride, Theophraſto, Plinio, ac a multis aliis herbarum antiquis ſcriptoribus celebratum, ac deſcriptum, eò affirmant periiſſe, quod prædictorum antiquorum

ſcri-

Scriptorum teſtimonio conſtet, olim duobus tantum Iudææ viridariis conceſſum fuiſſe, ut inter cęteros Plin. & Theoph. teſtantur, poſtea verò quàm Iudea à Ptolęmeo primo Regę Aegypti, ac à Veſpaſiano devaſtata eſt, Balſamum in vallem Hiericum appellatam tranſplantatum fuiſſe, ibique vixiſſe Iuſtino, Strabone, Solinoque, Polyſthore id affirmantibus, ſtatuunt. Et ab Artaxerſe Perſarum rege primo, ac mox à Romanis Adriano Cæſare rurſum tota ea regione bello everſa, prorſus Balſami plantam periiſſe. Tandemque in Aegypto paucas hoc in viridario adſervatas vixiſſe. Quo in loco nòn tantum priſcis ſœculis Balſamum vixit, ſed multo etjam poſtea, quaſi ad hæc uſque tempora plantam hanc hic conſervatam fuiſſe aſſerunt. Nunc verò, à multis, qui hoc tempore Aegyptum peragrarunt, hic quoque demùm eam aruiſſe, confirmatur. Qua hic extincta, cum Dioſcorides, aliique in Iudea tantum, & Aegypto Balſamum vixiſſe prodiderint, cui dubium erit, nuſquam gentium eam amplius inveniri poſſe? Ex quo ſuccum, fructus, virgas, pro vero Opobalſamo, Carpobalſamo, & Xylobalſamo, ab Aegypto, vel Syria in Italiam aſportata, vera eſſe quo pacto affirmabimus. Meritò igitur hæc omnia ſalſa nos affirmaſſe videmur. Hincque tanta incredulitas, ac pertinacia invaſit eorum animos, ut potius in erroribus perſeverare, veraque ſibiipſis oblata reiicere, quàm opinionem mutare velint. ABDEL. Vix me continere potui, quin ſuſceptum tuum ſermonem interrumperem, uſquè adeò animum adverſus illos concitaſti meum, nullis rationibus, ſed meris nugis Balſami omnes plantas periiſſe, Opobalſamumque etjam, Carpobalſamum, & Xylobalſamum apud nos inventum falſum eſſe aſſerentes, ut tanta illorum impudentia excitus, quaſi quid loquar neſciam

ac ne differam illis reſpondere, dico, ac edico tibi, Balſami frutices neque etjam in Aegypto planè periiſſe, dici poſſe; quando ſæpè juſſu præfecti Cayri, quem Beſsà appellant, plantæ multæ ex fœlici Arabia delatę in iſto viridario inſerantur. Et nunc vix tertius agitur annus, cum Meſsinoris per id temporis Aegypti pręfecti juſſu, quadraginta è Mecha advectę, hic inſertę fuerunt; quę tamen cum per annum vixerint, rurſum cuſtodum negligentia periere; quę facilè etjã denuò renovari poſsunt. In Arabię verò multis locis innumerę propemodum magno cum illiuſce gentis lucro; aluntur: neque ſatis diù eſt, quod apud Arabes utilitas, & lucrum hoc cognoſcitur; etenim Opobalſami quantitas multa in Orientis loca comportatur, quibus in locis eum ſuccum in ſummo pretio eſse, multi ex Arabibus, nunc Cayrum habitantibus, narrant. Cujus ſucci lucro ab iis cognito omnes certatim multos Balſami frutices ex arenoſis, montuoſiſque locis in morbida viridaria transferre conantur. Quamobrẽ ibi innumera pulcherrima balſameta cernuntur. Lege tamẽ iis populis interdictum eſt, ne pręter fiſcum quis eam plantã ſerere queat; neque ſuccum, vel flores, vel ramulos, vel fructus ſine publico mandato quis capiat. Idemque ibi de Balſami arboribus, atque hic de caſſiis ſolutivis accidit. Solet etenim hic alicui caſsiarum negotium locari, & ideò non licet quemquam caſsiam ex arbore capere, vendere, emere, aut emptam aliquo deferre. Quod itidem de Balſamo in Arabię locis obſervari, ex Arabum relatione planè conſtat. At quid illi Aegyptiarum ac Arabicarum plantarum ignari herbarii dicent, duobus ne tantum locis, quippè Aegypto ac Syrię Balſamum olim (Dioſcoride, Theophraſto, Plinio, Iuſtinoque id docentibus) conceſsum fuiſse? quaſi aliorum an-

antiquorum ſcriptorum teſtimonio non conſtet, in pluribus aliis etjam locis olim hujuſmodi plantam vixiſſe: nonne Diodorus Siculus 2. hiſtoriarum libro, in quadam Valle Arabiæ Balſamum naſci, & non alibi memoriæ prodidit? Conſtantinus verò in lib. de gradib. ait, naſci in India; & Ioſeph etjam in lib. 8. de antiq Iudaicis, Sabam Reginam Balſami plantam ex Arabia in Iudeam tuliſſe, Salomonique eam dono dediſſe, ex qua ibi aliæ poſteà plantæ propagatæ fuere: & Strabo in lib. ſuæ Geograph. 16. hæc ſcripſit: His proxima eſt fœliciſsima Sabeorum terra, quæ maxima natio eſt Apud hos Thus, & Myrrha, & Cinnamomum naſcitur, in ora etjam Balſamum, & alia quædam herbula valde odorata: Necnon & Pauſanias idem in lib. 9. his verbis confirmavit, dicens: De viperis vero iis, quæ in Arabia inter Balſami arbores verſantur, diverſum quidem accepi. Id hujuſmodi eſt. Sunt Balſami arbores eæ, quæ mirthi ſtirpis magnitudine. Folia illis, qualia herbæ amaraco. Theophraſtus verò in Aſia etjam naſci prodidit. Incolæ quoque Baſiliani montis Libani, olim Alexi Græcis imperante, in quodam loco illius montis Solis ortui expoſito Balſami plantas non paucas, è quibus tantum Opobalſami ſuſcipiebatur, quantũ in Aegypto hic colligi conſuetum fuerat, diù vixiſſe narrant. Ex quibus certe ſciri poteſt, olim non ſolùm Aegyptum ac Iudæam, ſed etjam fœlicem Arabiam, & alia loca Balſamum aluiſſe atque habuiſſe. Quæ veritas etjam ex ipſomet Dioſcoride confirmari videtur, ſcribente, Carpobalſamum, ideſt Balſami fructus ſuo tempore adulterari ſeminibus hyperici ſimilibus, ex Petra oppido delatis. ex quo certo colligitur Balſami plantam alibi quàm in Aegypto vivere, a que ſemina producere: Præterea verum quoque hoc eſſe ex me audies,

dies, non in Aegyptum ex Iudęa, ut aliqui ſomniarunt, ipſum veniſſe, ſed ex Fœlici Arabia ſemper fuiſse delatum; Aegyptiumque ſolum veluti neque Iudaicum, nunquam propriū, ac nativum ei fuiſse, in his locis Balſamum perpetuò peregrinam plantam extitiſse haud leve inditium eſt, eam ubique viridaria tantum aluiſse, in ipſiſque tantum vixiſse, ut Theophraſtus, Plinius, Strabo, ac Solinus meminerunt. Plinius enim hoc hiſce verbis ſignificavit, dicens: Sed omnibus odoribus præfertur Balſamum uni terrę Iudeæ conceſsum quondam duobus tantum in hortis, utroque regio, altero jugerum viginti non ampliùs, altero pauciorum. Theophraſtus verò hæc dixit: Balſamum in Valle Syriæ provenit. Ejus arbuſta duo tantum affirmant, alterum viginti jugerum, alterum multo minus: & Strabo de Balſamo vallis Hierici, hæc etjam memoriæ tradidit: Vbi & regia eſt, & Balſami viridarium, quæ arbor aromatica eſt, & fruticoſa, Cytiſo & Terebintho perſimilis. Quid? nonne omnes obſervant plantas peregrinas in viridariis tantum ali, ac cuſtodiri, quædam verò ex patriis tametſi etjam in viridariis aliquando ſ ruentur, nihilominus multa alia loca inculta, ſylveſtriaque iiſdem ſponte natis non carere obſervantur? At peregrinæ in viridariis tantum magno ſtudio, ac diligentia aluntur & conſervantur; quod in incultis, ſylveſtribuſque locis ſponte naſci, neutiquam conſpici ſolent. Hic verò Balſami plantam perpetuò advenam, vel peregrinam fuiſse, & perpetuò ex Fœlicis Arabiæ locis advectam, plures unà nobiſcum Cayrum nunc habitantes certa fide confirmare poterunt, qui omnes, plantas Balſami, quas hactenus hoc habuit viridarium, exinde comportatas fuiſse variis temporibus obſervarunt. Multoque labore, ac cuſtodum diligentia vixiſse, facileque ex leviſſima

etjam

etjam cauſa aruiſse, quibus arefactis aliàs rurſum ab illis locis extractas, hic inſertas renovataſque; & hoc modo alternatis vicibus Balſamum in hoc viridario hactenus conſervatum fuiſse. Nemo plantas tanto labore ac diligentia in viridariis adſervatas patrias dicet, quando patriæ ubique ſponte naſcantur, creſcant, ac nullo labore in propriis locis vivant. Ex quibus nos plane certi eſse debemus, Balſamum nunquam Aegyptiis ac Syris patrium fuiſse, cum in viridariis ibi multa diligentia, ac cura ſemper fuerit cuſtoditum: quod tamen de Arabia Fœlici, cum Balſamum ibi perpetuò vivat, minimè videtur dicendum, nullibi etenim nunc; quòd ſciam, hujuſmodi planta, niſi Fœlici tantum Arabię conceſsa, reperitur. Quam regionem Diodori Siculi, Strabonis, Pauſaniæque, teſtimonio, ut nuper dictum eſt, conſtat Balſami olim feracem fuiſse, quæ eodem modo etjam nunc innumeras ejus plantas ſponte natas alit. Quam Balſami fertilitatem omnes Ægyptii, atque aliarum nationum homines annis ſingulis Mecham Fœlicis Arabię urbem adeuntes, veram plane eſse confirmant. Copiamque ibi Opobalſami inſignem annis ſingulis colligi, fructuumque non minus, & virgarum (cum Balſami frutices ſępe quotannis putent) quę ad varias orbis partes vendenda ab his demandatur. ABDACH. At iſtęc vera eſse concedentes, dicent, quam pro Balſamo tu, atque noſtri Fœlicem Arabiam nunc alere inquiunt, non eſse Balſamum, ſed aliam plantam. ALPIN. Notę hujus plantę ab antiquis Scriptoribus deſcriptę ac memorię traditę, iſtud rectè docere poterunt. Nam omnes conveniſse videntur, (ut ex te ſpero me magis diſtinctè cogniturum) Balſami plantam fruticem eſse, non admodum magnum, foliis rutę proximis, perpetuò uirentibus, atque ex ſtipitis cortice ſcarificato liquo-

rem

rem in primis album oleo ſimilem, eximio, acutoque odore prӕditum, manare. ABDACH. Millies tecum Abdella fruticem hunc ex Alpino deſcriptum me inſpexiſſe in hoc viridario ſcio. Verum qui hujuſce plantӕ notas quӕrit, quibus nam hominibus magis credere debebit, Italis ne, an nobis Ӕgyptiis, qui unà cum Balſamo in hac civitate hactenus viximus, eamque arborem ſӕpius in hoc viridario inſpeximus? Nemo certe ita fatuus erit, qui hac de re vobis, quàm nobis libentius credere, ac fidere maluerit. Hanc verò plantam pro vera arbore, quӕ ab antiquis Balſamus appellata eſt, & in poſterum memoriӕ prodita, noſtri omnes Arabes hucuſque conſtantiſſimè habuerunt, Aliamque pro Balſamo ab aliis monſtratam nemo noſtrum uſpiam offendit, vel vidit, vel aliquem vidiſſe unquam audivit. His addo nomen hujuſce plantӕ, quod eſt Baleſsan à noſtris ei fuiſse impoſitum, à quo & Grӕci b littera carentes, in u, mutata, βάλσαμον dixere, atque ab ipſis Latini Balſamum Cur igitur Italis magis quàm noſtratibus de hac planta credendum erit quando à noſtris & Itali, & Grӕci, vel nomen ipſius plantӕ acceptum, didicerint. Quapropter Balſami cognitionem à Dioſcoride, Theophraſto, atque ab aliis antiquis ſcriptoribus minimè petendam iudico, ſed ab Ӕgyptiis & Arabibus, qui loca, in bus Balſami plantӕ omnium conſenſu olim vixerunt, habitarunt. Si Ӕgyptii Arabes, Syri, atque alii omnes Arabica lingua utentes medici citra ullam difficultatem talem fruticem nunc in Fœlicis Arabię locis cultis, atque incultis, domeſticis, atque ſylveſtribus naſcentem, tanquam verum Balſamum recipiunt, eodemque tùm ſucco, tùm fructibus, tùm virgis, pro vero Opobalſamo, Carpobalſamo, & Xylobalſamo, nemine ipſorum hӕſitante, ad componenda medicamen-

menta, utuntur; Cur Itali etjam, atque alii aliarum nationũ medici ab illis, qui magis quàm noſtri ſunt in ea cognitione, eoque uſu, exercitati, ac docti, idem facere recuſant? Certè indignum facinus eſt, vos hanc veritatem non fateri, ſed potius, quo minus à multis ea dignoſcatur, operam dare. ALPIN. Hæc doctiſſimè à vobis prodita fuiſſe arbitror, verùntamen quoniam cum medicis, Pharmacopoliſque incredulis diſputatio agitur, quæſo, ſi quid aliud apud vos utique ſit, quod hanc veritatem ad huc etjam illuſtrare poſſit, ne vos me iſtud quoque docere pigeat, ut poſteà quam ego in patriam, Deo concedente, rediero, faciliùs id incredulis illis hominibus poſſim ſuadere. ABDEL. Cum anno à Beatiſsimæ Virginis partu M. D. LXXV. Petro Michaele viro Clariſſimo, pro Sereniſſima Veneta Republica cõſulatum hic agente, Eunuchus Meſſir dictus, Aegypti Præfectus, Cayri civitatis hujus quæpiam loca inviſeret, huncque præſertim locum el Mattharia nuncupatum devotionis gratia (quando hanc in proximam domunculam olim Beatiſsimam Virginem cum puero filio Herodis iram fugiendo ſe recepiſſe, multoſque annos in ea manſiſse omnes Aegyptii opinentur, atque ob id hunc locum in ſumma habeant veneratione) ſingulis hebdomadis die Veneris, ſacrum, venerandumque hunc locum viſitans, viridarium hoc proximè poſitum aliquandò animi gratia ingreſſus, vidit omnes Balſami plantas cuſtodum negligentia aruiſſe: qua re commotus, ut è Mecha quadraginta plantæ afferrentur curavit, eamque operam cuidam militum, ac peregrinorum duci, Mecham ſingulis annis devotionis gratia proficiſcentium, Haly Bei nomine locavit: qui mihi admodum domeſticus, atque familiaris fuerat, eùmque ſæpè ex renum calculo peſsimè ægrotantem

C anvi-

inviſeram, ac curaveram; plantaſque illas quadraginta præciſis ramis detulit, quæ in conſueto hujus viridarii loco inſertæ fuerunt, dumque ſererentur, ego unà cum Paulo Mariano eo tempore pro Gallorum Rege Conſule medicinæ quoque cauſa mihi familiari, atque cum multis etjam Cayrinis medicis in re plantaria valdè exercitatis interfui. Ex ipſo autem Haly Bei Cayrum reverſo veri Opobalſami binas vncias dono habui, atque ab alio, qui poſt hunc illud iter confecerat vntias tres. Horrem Bei alius Caravanæ peregrinorum dux meus amiciſsimus, cujus in domo ſæpè tùm ipſius, tùm aliorùm cauſa medicinam feceram, peregre anno M.D.LXXX. Mecham profectus, atque ſic à me rogatus, attulit multa ſemina, & ramulos eximium odorem ſpiratẽs, atque multum Opobalſami à Seriph Mechæ partim acceptum, cujus modicam portionem dono dedit Franciſco Priolo, tunc temporis Cayri pro Veneta Natione Conſule Clariſsimo, & partim ab iis, quibus Balſami negotium locatum eſt, emptum. Poſtmodum Scander quidam & ipſe dux militum, Medinam Fœlicis Arabiæ urbem pro prætore à Baſſa miſſus, mihi non minùs quàm alii, medicinæ cauſa familiaris; atque etjam quia ex Inſula Zacintho à Segurorum familia ortum duxerat, Balſami recentes ramos, fructus, ac ſuccum miſit, ac per literas ſua manu ſcriptas, ſignificavit propriis manibus ibi ea colligiſſe, quæ omnia apud me adhùc aſſervantur. Omnes prædicti nobiles Turcæ uno ore aſſirmant, propè Mecham & Medinam, in montibus, planis, cultis, atque incultis locis innumeras Balſami plantas ſponte natas ſpectari. plurimaſque etjam in arenoſis, ſterilibuſque locis, quæ tamen vel nihil, vel minimum ſucci producebant. Multa tamen ſemina ferunt, quorum multa copia ad nos quoque vendenda mittitur.

citur. Quales ſunt in monte arenoſo apud Bedruniam Villam poſito. Nihil hæ, atque aliæ in arenoſis, ſterilibuſque locis viventes Opobalſami ferunt, ideo incolæ eas excerpunt, atque pingui in ſolo inferunt, fœcundiſsimasque reddere ſtudent. Addunt, apud omnes Arabes veterum memoriis conſtare, paſſim in pluribus Fœlicis Arabiæ locis innumeras ſponte naſcentes, atque creſcentes Balſami plantas perpetuò vixiſſe, nunquamque illa loca iis caruiſſe. Non multum temporis tamen eſſe, ex quo plurimi eas colere lucri cauſa cæperunt, cum ſcilicet Opobalſami facultas ac vires ad quam plurimas Orientis regiones conceſſerint. Narrant adhuc iidem omnes Arabes, uti Balſami ſucco, fructibus, ac virgis ad componenda ipſorum omnia medicamenta, atque ad alios medicinæ uſus, quæ eadem planè exiſtunt, quibus Ægyptii Syri ad uſum nunc recipiunt, quæque à vobis varia in Europæ loca hinc advecta, negliguntur, atque reiiciuntur, falſaque eorum multi (te auctore) pertinaciter, ac inutiliter eſſe diſputant. ALPIN. Ex his, quæ te vera dixiſse arbitror, me non parum pudet, quod cum illis tot annos in tanto errore permanſerim. quem ex te nunc probè cognoviſse fateor. Cupio igitur plantam hanc ſuis notis à te quoque deſcribi, in quam attollatur magnitudinem, qualibuſque floribus, & fructibus obſervata à vobis ſit, quo pactoque etjam ab ea planta Opobalſamum diſtillet, ſponte ne, an, ut multi dixere, arte potius elicitum. ABDACH. Hic nullas, quas ego viderim creſcere, flores, vel ſemina tuliſse unquam ſpectare potui, etſi ſuccus interim paucus à cortice ſtipitis ſcarificato aliquando diſtillaverit. Verum hac de re Abdellam audiamus, qui hæc exploratiùs, & reliqua docebit. Interimque dum loquimur, mandes velim mancipio tuo, ut nobis hic è

domo hujuſce plantæ iconem, quæ apud te eſt, deferat, ut Alpinus noſter veram Balſami Iconem videat. ABDELL. Recte mones, libenterque faciam. ALPIN. Ego vero utriq; veſtrum multas hac de cauſa gratias referam. Mihique iſtuc acceptiſsimum ſemper erit.

Planta, quæ ab antiquis Arabiæ medicis Baleſſan, à Græcis βαλσαμο, & à Latinis Balſamum vocabatur, fructuum, ſuccique deſcriptio. Cap. III.

ABDELLA.

BALSAMVM arbuſculum eſt, quod creſcit ad altitudinem Hanne, vel liguſtri, vel cytiſi, folia pauciſsima gerens rutę proxima, non tamen iis candidiora, ut Dioſcorides docuerat, ſed potiùs colore viridi ſubalbido, perpetuòque virentia. Ejus lignum gummoſum leneque apparet, colore exterius ſubrubro, cujus ramuli eodem colore conſpicui ſunt longi, recti, graciles, paucis foliis inordinatim referti, foliaque ſimul terna, aut quina, aut ſeptena alę adnati, aliquo pacto etjam lenthiſci foliorum ęmula. ſunt ramuli odorati gummoſi, digitiſque contrectati eis tenaciter adhęrentes. Flores fert parvos, albos, Acacię proximos, ternos ſingulis alis appenſos, quaſi in umbellę forma, ſummè odoratos, à quibus ſemina promanant, flava, folliculis nigris ſubrubeſcentibus contenta, valdè odorata, intuſque humorem flavum melli perſimilem habentia, ſapore ſubamaro, parumque acri linguam ferientia, Opobalſamumque redolentia, Terebinthi fructuum figurę, & magnitudinis ęmula, extrema aculeata, & mediùm craſsum obtinentia. Cui deſcriptioni maximè qua-

quadrare videtur illa, quæ fuit à Conſtantino Aphricano tradita, quæ his verbis apud ipſum in libro de grad. legitur. » Balſamus eſt arbor in India creſcens, ſaliens ſuper terram » menſura unius brachii, vel parum plus. Cujus rami rubeo » viridique colore perfuſi quaſi rami thitymali tenues ſunt, & » colorem viridem habentes faciuntque in capite quaſi gem- » mas, parvaque grana in modum piperis producentes. Ex fiſ- » ſuris ramorum hujus arboris, egreditur quidam liquor in canicularibus diebus, ſicut lac ex Titymalo. Opobalſamum menſibus, Iunio, Iulio, Auguſto, partim ſpontè, & partim ſtipite ferro ſcarificato, diſtillat, in vitreaque vaſcula recipitur; quod ſtatim eductum, ut audio, colore eſt albo, qui paulò poſt in viridem, tertiò in aureum, & demùm in melleum mutatur. Ejus ſucci etjam ſubſtantia in primis, turbida craſſaque, ut oleum ſtatim ab olivis expreſſum cernitur, poſteà tenuiſsima atque clariſſima, demum terebinthi modo craſſeſcit, odore eximio in primis atque acutiſſimo terebinthum redolens, cum ſuaviori odoris fragrantia obſervatur, ſaporeque amaro, acri, & adſtringenti. Leviſſimum eſt in primis diebus, atque uſque adeo validi, & acuti odoris, ut aliquibus inter odorandum, ſanguis è naribus eruperit, & præ multa ejus levitate in aquam ſtillatam non deſidet, ſed ex alto in ea projectum parumper in ipſa mergitur, fereque continuò aſſurgens, ſupra totam aquæ ſuperficiem totum expanditur, eique miſcetur, & citiſſime ita in ea diſſolvitur, ut ab aqua maxima cum difficultate ſeparatum ſecernatur. in qua paulò poſt concreſcit, atque coagulatur, coagulatumque ſtilo totum ab aqua eximitur, quod tunc colore lacteſcit, ſive album quale lac viſitur. Quanto hic ſuccus annoſior, eò fit inodoratior, atque ad motum ſegnior. In primis itaque ſtatim

albo

albo colore conſpicitur, qui color paucißimis diebus in viridem, ut nuper etjam dixi, mutatur, oleique craſſitie cernitur, qui poſtea longo temporis intervallo depuratur, nonnulliſque annis tenuißimus evadit, atque clarißimus, ex viridique colore in aureum ſplendidißimum tranſit. Senio vero confectus, craſſus qualis terebinthina fit, qui ſi in aqua, vel lacte ſtilletur, ſtatim conſidet, multaque cum difficultate, & non niſi longo tempore denuò ſupra aquam fertur, tardißimeque in ea diſſolvitur. Quare non ſecus quàm in animalibus omnibus quatuor conſtituuntur ætates, quæ in ipſis maximam differentiam faciunt, & Balſami ſucco, quod Opobalſamum dicitur, proculdubio à noſtris quatuor tempora tribuuntur. Quandoquidem ille ſuccus ab arboris ſtipite continuò elicitùs uſque ac quintum circiter annum acutißimi, validißimique odoris percipitur, levißimuſque uſque adeò obſervatur, ut in aquam ſtillatus, nihil, vel parum conſidat, facillimeque diluatur, quod ejus calor in annis infantiæ plurimus exiſtens, ei acutiem atque vehementiam præſtet, Craßiori quoque ſubſtantia tunc cernitur, & turbida, quod cum multus in eo exuberet crudus humor, eo ob calorem in ipſo agentem valdè agitato, inſtar urinæ turbidæ, quę in peſtilentibus febribus fieri ſolent apparet, & quemadmodum puerorum corpora multa humiditate, atque multo calore prædita craſſa, ac ferè tumentia videntur, ita Opobalſamum in pueritiæ annis conſtitutum à multa humiditate excrementia, cum validißimo calore in ipſa agente, craſſum, ac turbidum apparet, quod in grandiori ætate ab ea purgatur, tenuißimumque fit, & aureo colore clarißimo ſpectatur; in quo ſtatu, conſiſtentiæ ipſius ætate continuante, conſervatur, poſteaque calore ejus nativo aliquatenus reſoluto, ac im-

imminuto,ſeneſcens craſſum inſtar terebinthinę evadit, ſolitoque tùm odore eximio tùm levitate deficit. Proinde neque ſupra aquam enatat, neque multum, & ſuaviter olet. Hæcque de Balſami planta, fructibus, lignis, ſucco tibi dicta ſufficiant. ALPIN. Quæſo ne te pigeat, ad nonnulla adhuc, quæ à noſtris, Balſami deſcriptioni repugnantia proferuntur, reſpondere, ac ſatisfacere, quando ea non parum hujuſce plantæ cognitam veritatem obſcurare, ancipiteſque nos reddere videantur. Antiqui etenim omnes Balſami ſcriptores inter ſe in illiuſce plantæ, ſucci, fructuum, virgarumque deſcriptione diſcrepare videntur, ex quibus non videtur, tutum ſatis eſſe illlorum cognitionem perquiri debere. Qui fuere in cauſa, ut noſtri ipſorum traditionibus imbuti, verum ſibi oblatum Opobalſamum, fructus, virgas, veras eſſe non crediderint. ABDEL. Summum ſemper errorem eſſe putavi, homines plantæ hujus, ſucci, fructuum, virgarumque cognitionem à Dioſcoride, Theophraſto, vel aliis antiquis ſcriptoribus velle expoſcere, quando iſta inter eos in ſcribendo fructice, ſucco, fructibus, & virgis, diverſitas certiſsimum ignorantiæ argumentum nobis fuerit. Ego ſum hujus ſententiæ, neminem illorum fortaſsè accurate arborem hanc vidiſſe, ex audituque omnia de eis ab ipſis litteris prodita fuiſſe. Olim enim non erat ita facile hominibus loca, in quibus Balſamũ naſcebatur, ex longioribus difficilioribuſque navigationibus, quibus eo tempore antiqui utebantur, adire, proinde multa Dioſcorides, Theophraſtus, atque alii multi ex hominum potius relatione, quam ex inſpectione de Balſamo ſcripſere. Hincque mirum non eſt, ſi in pluribus noſtri ipſorum ſententiæ inhærentes decepti ſint, quando & ipſos à falſis aliorum relationibus deceptos fuiſse putandum eſt. An non Dioſcoridem,

ridem, Theophraſtum, atque alios affirmantes. Balſami plantæ Aegyptum, vel Iudęam patriam fuiſſe, cum dixerint eam ſolum in Aegypto & valle Iudęa vivere, maximè erraſse ſuperius demonſtratum eſt, cum illam plantam ex Aegyptiorũ relatione perpetuò ex Arabia fœlici in Aegyptum veniſse, certiſsimè conſtet? Ex quibus mirum quoque non eſset, in aliis eoſdem deceptos fuiſse, prçſertimque in ſucci, fructuumque cognitione. Hincque his herbarum ſcriptoribus omnes medicos Pharmacopolaſque planè fidentes, erraſse mirari non debemus, quando non ab illis, ut etjam dixi, ſed ab Aegyptiis, & Arabibus, qui tum primi Balſamum cognoverunt, atque obſervarunt, tùm etjam cum hujuſmodi planta in eodem ſolo nati ſint, atque eadem loca, in quibus vivit, & vixit Balſamum, habitarunt, iſtorum cognitio eſset petenda. Sed quæ ea exiſtunt, quæ nobis repugnent, fac ut ex te jam audiamus. ALPIN. Quæ de Balſami arbore à multis olim litteris tradita fuere, nunc in medium afferam; Reliqua verò de ſucco, fructibus, virgis, ad uſum medicinæ memoriæ proditis, poſterius à me recenſenda arbitror Multa igitur, variaque de hujuſce ſtirpis magnitudine, figura, ſitu, foliiſque à multis prodita ſunt, quæ non parum veritatem obſcurant, hominesque ancipites, ac rem hanc totam incertam efficiũt. Aliqui ſiquidem plantæ iſtius magnitudinem Lycii, Pyracanthæ, vel Cytiſi, vel therebinthi magnitudini compararũt, ut Dioſcorides, Straboque dixere. Theophraſtus vero dixit ea magnitudine Balſamum ſpectari, qua magna mali punici arbor obſervatur. Iuſtinus ſimilem piceis arboribus affirmavit, & Pauſanias mirtho; Plinius, Solinus, atque Africæ deſcriptionis auctor, viti, hanc plantam compararunt. De ejus foliis non minor eſt apud illos diverſitas, deque arboris figura.

Quan-

Quando Dioſcorides, Theophraſtus, Plinius, Avicennas, Simeon Sethus Balſami folia rutæ, proxima eſſe ſtatuerint, & Pauſanias amaraco, Iuſtinus piceis, Solinuſque & auctor Aphricæ vitium foliis. De forma etjam vel figura arboris, alii arbuſtum, alii fruticem faciunt. Plinius enim de eo dixit: In totum alia eſt natura, quam noſtri, externique prodiderunt, quippè viti ſimilior eſt, quam myrtho, quod etjam Solinum dixiſſe ab illiuſce verbis conſtat, quæ hæc exiſtunt: Similes vitibus ſtirpes habent: ac Iuſtinus: Siquidem palmeto & Opobalſamo diſtinguitur arborem Opobalſami formam ſimilem piceis arboribus habent: & Strabo: Quæ arbor eſt fruticoſa Cytiſo & Terebintho perſimilis. Nonnulli etjam affirmant, plantam hanc ali aqua, illaque tantum, quæ in proxima fonte illiuſce proximæ domunculæ ſcaturire cernitur, ajuntque miraculo id fieri; quando ipſa ſit pluribus virtutibus prædita, quòd Virgo Beatiſſima olim ibi multos annos morata, ea aqua, tùm ad potum, tùm ad cibum, tùm ad mundandos panniculos Ieſu Chriſti pueruli uſa fuerit: ex quo tanta in veneratione omnes viri mulieresque Aegyptię, Arabes etjam Mahometis aſseclæ eam habuerunt, ut ipſa ad multorum etjam morborum curationem confidenter utantur. Multique ex longinquis, remotiſsimiſque locis hùc veniunt, ut ex hujuſmodi aqua accipiant: quare nonnulli Balſamum hujus aquæ beneficio hactenus hic vixiſſe ajunt. Hæcque ſunt, quæ de arbore iſti dicunt. ABDEL. De Balſami fruticis altitudine, figura, ac foliis, ea quæ ex te nunc propoſita ſunt nihil veritatem hanc obſcurare poſsunt. Namque Dioſcorides, atque alii, qui hanc plantam magnitudine ſimilem eſse lycio, Cytiſo, terebintho, & pyracanthæ, affirmarunt, minimè errarunt, cum hæc omnia arbuſta magni-

tudine non multum interſe differant, eiſque planta Balſami major non ſit, ſed hic nullæ cernuntur arbores Balſami, quæ ita magnæ ſpectentur, ſiquidem grandiores, quas hic aliàs viderim, non aſsurgunt ad majorem trium cubitorum altitudinem. Audio tamen in Arabiæ ſolo eas plantas ad prædictorum arbuſculorum altitudinem, & majorem etjam excreſcere. In Aegypto, & Arabia mali punici arbores parvæ exiſtunt, ita, ut inter arbuſculorum fruticumque numero ibi connumerentur, neque ad tantam aſsurgunt altitudinem, quales in Italiæ locis obſervantur, Quare neque Theophraſtus reprehendendus erit, quòd ſcripſerit, eſse magnæ punicę arbori Balſamum ſimile, quando hæ noſtræ Italicis longè ſint humiliores. Iuſtinum verò, quod picei arbori plantam Balſami ſimilem aſserat, deceptum omninò fuiſse, credendum eſt. Ex ipſiuſque verbis error apparet conſpicuus; nam piceis arboribus Balſamum ſimilem eſse dicens, ſubdit, & in vinearum more excoluntur: quis tamen uſpiam vidit piceā arborem viti ſimilē, & in vinearum more excoli? Inter quas quanta ſit differentia, non eſt, quod nunc demonſtretur. Fuiſse verò Balſami plantam ramulis fruticoſis, ac ſarmentoſis viti ſimilem dubium quidem non eſt, ut neque etjam, quemadmodum vites, annis ſingulis putari, quod ſit admodum fruticoſa, & ſarmentoſa. Non tamen quod ad folia attinet, viti ea planta eſt ſimilis, cum foliis referta ſit rutæ aliquatenus proximis, præſertim verò extrema tria foliola, quæ in ſingulis virgæ Balſami alis cernuntur, quando ipſa ſimillima ſint tribus iis foliolis in extremo virgæ alæ rutę poſitis; colore excepto: Neque abſurdum eſt, Pauſaniam dixiſse Balſamum folia habere amaraci æmula, quoniam ſuſpicor ego ipſum plantam Balſami non adultam, ſed tantum recenter

ex

ex ejus ſeminibus natam inſpexiſſe, quæ folio, magnitudine, ac figura amaraci foliis omninò ſunt ſimilia, excepta earum craſſitie, ac colore, quibus ea folia invicem differunt, nam in amaraco ſunt graciliora, & albidiora. Balſamum, quod ex ſeminibus naſcitur, bina folia in primis habet, bifoliis naſcentis vitis maximè ſimilia, & quæ poſt hęc, quę ſunt tria, quatuor, vel quinque, produntur, amaraci foliis ſunt proxima; Quę verò tertio naſcuntur ſingula trina exiſtunt, rutęque proxima cernuntur. Repeto, prima naſcentia folia bina ſunt, ſecundo nata, his multum diverſa produntur, inordinatimq; in virga. Tertio producta trina cuilibet alę appenſa, cernuntur, quę rutę ſunt proxima, tribus inquam foliolis in extremo alę virgę rutę conſpicuis. Quarto, quę naſcuntur in virga Balſami, ſunt quina, & poſtea ſeptena. Hęcque ſunt Balſami folia, aliter quam Scriptores antiqui deſcripſerint in hoc viridario in fruticibus Balſami ſępiſſimę viſa, ex quibus atque aliis fortaſſe Dioſcoridem, atque alios multos antiquos Scriptores viventem Balſami plantam non inſpexiſſe, jure ſuſpicamur. Hanc etjam arborem in hoc viridario vixiſſe certū eſt, aqua ex hoc proximo fonte, in quo Beatiſſimam Virginē panniculos Salvatoris noſtri pueri olim perpetuo laviſſe noſtri omnes autumant, irrigatam; tamen in arenoſis, ſqualidiſque locis non paucę reperiuntur, quę tamen quo ad Opobalſamum ſteriles exiſtunt. Atque hęc obiter de Balſami planta dicta à nobis ſint. Nunc ad Opobalſamum deveniendum. Sed Balſami plantę ramos, quos mihi domo mancipium detulit, abſoluto de ipſo ſermone ſpectabimus.

Veri Opobalſami cognitio undè ſumatur, & qui ex antiquis verè hunc ſuccum litteris prodiderint. Cap. IIII.

ABDELLA.

QVID inquies Alpine de Balſami planta? nonne à nobis probè, ut veritas exigebat deſcripta eſt, deque ejus foliis, floribus, fructibus, ac virgis, quę dicta a me ſunt, vera tibi eſse videntur? ALPIN. Omnia ſanè rectiſsimè, ac veriſsime es proſecutus, ſed ſuperſunt tamen quępiam de ſucco quoque, fructibus, ac virgis dicenda, cum antiqui Scriptores, qui de Balſamo ſcripſere, ſimul in horum deſcriptione inter ſe nihil ferè conveniſse viſi ſint: quorum diverſitas, ut de arbore etjam nuper dictum eſt, fuit cauſa, ut multi negarint, quę pro Opobalſamo, Carpobalſamo, & Xylobalſamo monſtrantur, vera utique eſse, nullumque ob id ipſos credere, ſyncerum ac legitimum Opobalſamum ad nos aſportari: de quo primo ſermonem à nobis haberi cupio, mox de cęteris. De Opobalſamo igitur multi hujus ſunt opinionis, ut arbitrentur, ſyncerum ad nos non advehi, neque injuria, quando ex te deſcriptum Opobalſamum, à nobiſq; ſępiùs inſpectum, diverſum ſanè videatur ab eo, quod omnes priſci rei herbarię Scriptores memorię mandarunt. In primis
« enim album, multi ipſorum, eſse prodidere, Strabo ſiquidem
« dicebat: ejus corticem ſcindentes ſuccum in vaſis ſuſcipiunt
« tenaci lacti perſimilem: & Plinius, ſuccus è plaga manat,
« quem Opobalſamum vocant eximię ſuavitatis, ſed tenui gut-
« ta ploratu lanis parva colligitur in cornu, ex his novo fictili
« conditur, craſsiori ſimilis oleo, & in muſto candida. Et Si-

meon

meon Sethus vir in Balſami hiſtoria aliis non poſtponendus, dixit: Succuſque inde manabat omni oleo viſu ſimilis, quod ideo Balſami oleum nominatur, ſuccus his aggregatus vaſculis excipiebatur, & id quidem, quod ſupernatabat, album ac tenue erat,& ideo precioſius: Alii ſunt rurſus aſſerentes,hunc ſuccum non eſſe tenuem, ſed craſſum, veluti qui dixere in conchis ſuſceptum coagulari: Cum verò Opobalſamum, quod tu deſcripſiſti, & nos ſæpè inſpeximus, vel viride, vel aureum, vel mellis colore obſervetur, interdumque turbidũ, interdum clarum, ac tenue, aliquandoque ut terebinthina craſſum cernatur,(nemo enim noſtrum eſt,qui eum ſuccum tot prædictis differentiis evariatum non viderit ſcilicet oleoſum, viride, aureum, ac melleum, clarum, turbidum, tenue, craſſum,) de ipſo varios, & dubios eſſe mirum non erit. ABDACH. Facile has ambiguitates noſter Abdella ex animis noſtris abiget. Præſertim cum harum explicatio ex iis pendeat,quæ dudùm ipſe attulit. Dixit enim Opobalſamum iuxta ejus ætates varias,variari & ipſum,quo ad colorem,ſubſtantiam,perſpicuitatem,odorem,& levitatem; continuoque à ſtipite inſtillatum ac exceptum, albo colore conſpici, præſertimque quod ſupra enatat, veluti minus quod ſubſidet, qui color paululo momento in ſubviridem oleoſum mutatur qui poſt quinquennium, ut ſuperiùs etjam dictum meminimus, aureus fit, ac demum ſenio confectus craſſeſcens,mellis colorem,obſcuriorem tamen accipit. Tot etjam mutationes in perſpicuitate, ſubſtantia, odore, levitate, ejus varias ætates facere aliàs dictum eſt, quandò Opobalſamum recenter eductum per quinquennium turbidum maneat, à quo tempore clareſcere incipit, per decenniumque ferè ipſum clariſſimum, ac ut aurum ſplendeſcere obſervatur, poſtea ſeneſcens

ſcens turbidum rurſum evadit. A ſtipite etjàm ſtatim exceptum tenuiſsimum eſt, pauloque poſt parum craſseſcit,atque hinc Strabo dixit,ſuſceptum in conchis coagulari, peractoq; quinquennio, quod tempus pueritiæ datur,purgatur,fæcemque in fundum vaſis deponit, tenuiſſimumque fit,& totidem geminatis peractis annis ſeneſcens craſsum, craſſiuſque eſt, quo annoſius. Odor non minus & ſapor, in recentiſſimo validiſſimus eſt, in medio tempore odor fit ſuavior, thus ac terebinthum redolens cum ſuaviori tamen odoris fragrantia, ſapor eſt amarus, ſub acris, atque adſtringens. Demum ſenio omnia hæc maxime remiſsa percipiuntur. Hincque Plinium deceptum fuiſse arbitror, qui putaverit, optimi hujus ſucci lachrymam fricando percipi odoratam Si quidem Opobalſamum ſenio ſolummodo confectum inodoratum fit, ut tūc ſolum frictione dignoſci queat. In principio etjam hic ſuccus leviſſimus eſt, qui quam maxima difficultate in aqua, vel alio liquore inſtillatus conſidat, ſed continuò in aquæ ſuperficiem feratur, citeque cum aqua diſsolvitur: annis verò conſiſtentiæ medio ſe habet modo, ſeneſcenſque, colore ėjus imminuto, craſseſcit, quo fit ut ſubito in aquam projectus conſidat, tardiſsimeque ſurſum in aquæ ſuperficie feratur, difficillimeque ac tardiſsime cum ea diſsolvatur. Hæcque etſi non ita concinna oratione, tamen ad tuarum difficultatum explicationem accommodata ſatis eſse Abdella noſter judicabit. ABDELL. Ego verò ſic ea vera judico, ut omnes, qui de Opobalſamo ſcribentes, aut loquentes ab his diſsenſerint, rem prorſus ignorent, ex quibus Plinium ex variis coloribus, ac ſubſtantiis in Opobalſamo inſpectis, varias ejuſce ſucci differentias vel ſpecies facientem erraſse clariſſime patet; dixerit enim ille: Lachrymæ probatio, ut ſit

pinguis

pinguis, tenuis, ac modice ruffa, & in fricando odorata, ſecun "
dus candidus color pejor viridis, craſſuſque peſſimus niger. "
Nemo Aegyptiorum, vel Arabum album Opobalſamum niſi ex arbore recentiſſime ſtillatum vidit, qui tamen color quam pauciſſimis diebus evaneſcit, atque, ut dictum eſt, in olei colorem vertitur, atque ab eo colore in aureum, & denique in melleum obſcuriorem. Nigrum verò nunquam ab aliquo noſtrorum, vel Arabum viſum eſt, neque auditum. Niſi fortaſſe produceretur noviſſime ab Occidentalibus Indiis delatum, à quibuſdam pro legitimo Opobalſamo, ut ſuperius quoque meminimus, receptum. Quod tamen falſum eſse planè conſtat, cum ii, qui ejus hiſtoriam ſcripſere, affirment illum ſuccum improprie Opobalſamum vocatum, in Occidentalibus Indiis ex procera, ac magna arbore naſci, quæ quidem magnitudine, figura, ramis, foliis, fructibus à vera Balſami arbore longiſsime differt. Quod iis qui utramque norunt arborem, non erit difficile ſuadere. ALPIN. Simeon Sethus confirmare & ipſe videtur, optimum Opobalſamum recentiſsime à ſtipite diſtillatum album colorem habere, nec non, & Strabo, qui Opobalſamum lacti ſimilem eſse ſcribit. Sed quamquam huiuſce ſucci albus color pauculis diebus a ſtillatione evaneſcat, atq; in alium colorem mutetur, nihilominus, quod non paucis valde admirandum videbitur, Opobalſamum oleoſo colore inſpectum, in aqua vel lacte ſtillatum, album rurſum videri: & idem etjam facere aureum, & melleum, perpetuoque verum Opopalſamũ cujuſcumque coloris ſit, in aqua, vel lacte ſtillatum, ac liquatum album ſpectabitur. Hincque Dioſcorides doctiſsime dixit: Quin etjam ſyncerus in aqua, aut lacte celerrime li- "
quatur, coloreque lacteſcit. Nunquam quiſquam Opobal- "
ſamum "

ſamum viſui non album, album eſse judicarit, quod tamen verum eſse experiētia docebit, ſi, inquam, quis ſinet ſtillatum in aqua, liquari, ac coagulari, ipſum etenim liquatum ſupra aquam ita album redditur, ut vix ab aqua diſtinguatur, ſed paululo momento in ea coagulatur, eique inſtar telæ albæ incumbere, & in ea ſupernatare cernitur, manifeſtiorque ejus albus color fiet, ſi coagulatum ſtilo quopiam ab aqua eximatur, aut extrahatur. Sed hęc illius ſucci experientia per æſtatis tempus eſt facienda, vel ſi hyeme, prope ignem, Opobalſamo probe prius calore attenuato. At cur ex albo tam citò in alium colorem mutatur? ABDEL. An quod lactei illiuſce coloris ſubſtantia mollis, ac tenuiſsima, quam citò reſolvitur ac diſsipatur? vel quia nondum ejus calor prævalidus in eum ſuccum agendo ipſum turbavit? Idem in Zebet obſervatur, etenim ſtatim è teſtibus extractus lacteo colore inficitur, pauloque ebullire incipiens, vireſcit, & tandem ſubnigreſcit. ALPIN. Rectè ſunt à te hactenus explicata, & enarrata omnia. Nunc igitur ego idem à te fieri cupio, pro indagandis, ac docendis notis vel ſignis, quibus verum à non vero, ſyncerum ab adulterato rectè diſtinguatur.

De notis, quibus verum Opobalſamum à non vero, ſyncerum ab adulterato tutò cognoſcitur, ac diſcernitur. Cap. V.

ABDELLA.

HIS notis quiſque probè ac exactiſsime verum hunc ſuccum, à non verò, & legitimum ab adulterato dignoſcet, neque ab aliquo ita facile decipi poterit, etenim ſuccus,

cus is, qui nondum ad ſenium, inclinare cæperit, colore albo conſpicitur (quod rariſſimè, & non niſi dum ipſum è ſtipite ſtillat, vel recentiſsimè eductum videre contingit) vel viridis eſt, oleoſus ſubturbidus, oleoque ſubſtantia & colore valdè ſimilis, vel aureus fulgentiſsimus, tenuiſsimus, atque clariſſimus: Qui ſanè omnes has notas habebit, vehementis erit odoris, & quo magis etjam recens eſt, acutioris, terebinthum cum alio ſuaviori odore redolentis, gratiſsimuſque olfactui erit. Guſtu etjam ſubamarus, adſtringens, & modice mordens percipietur, lævis, diluique facilis, quæ nota, eo inſtillato in aqua vel lacte dignoſcetur, lævis enim exſtabit, & vel nihil ſub aqua morabitur, vel parum, & quaſi continuò ſupra eam ſurſum aſſurget. In qua citò diluitur, vel liquatur, nil vnctuoſi retinens, vel oleoſi, tenax, ſive lentore aliquo præditus eſt. hiſque omnibus notis verum, ſyncerumque Opobalſamum ſemper omnibus apparebit. ALPIN. poſſit ne quis aliquod factitium oleum ita ſimile Opobalſamo parare, ut eo multos decipiat? ABDEL. Sine dubio, cum Gal. ſuo tempore etjam ipſum uſque adeo adulterari dixerit, ut vix adulteratum cognoſceretur. Veruntamen quod adulteratur, neceſſe eſt, ut aliquo liquore, vel oleo, vel unguento vitietur. Dioſcorides dixit, Opobalſamum vitiari poſſe admiſto teribinthi, cypri, lentiſci, balanique unguento, & ſuſino, metopio, melle, cypriaque cera liquida. Serapio his addidit oleum roſaceum, myrtinum, & de alcanna, quod cyprum appellant. Plinius ex ſeminibus veri Balſami, quæ vocant Carpobalſamum, extrahi ſimile oleum aſſerit, qua via multi ex ipſis oleum exprimunt, vero Opobalſamo admodùm ſimile; quod tamen ab eo diſcernitur amariore ſapore, odoreque Opobalſami longè obſcuriore. Prodit etjam ipſum adulte-

rari poſſe oleo roſaceo, cyperino, lenthiſcino, balanino, terebinthino, myrtino, reſina, galbano, & cera cypria, quę ſanè eadem exiſtunt, quorum nuperrimè Dioſcoridem ſub nomine vnguentorum meminiſſe, dictum eſt. Sed forſitan melius ipſe dixiſſet, oleis, quàm unguentis adulterari poſſe, quod ille ſuccus tenuis perinde ac oleum ſit, minimeque craſſus, niſi ſenio fuerit confectus. His igitur Opobalſamum vitiari poteſt, cujus maleficium facilè deprehenditur, oleoque adulteratum trifariam detegitur, atque in primis, quod digitis cõtrectatum, nullo lentore, vel viſcoſitate adhæreat, quando verus Balſami ſuccus lentore, ac viſcoſitate quapiam non carere à nobis aliàs dictum ſit, à multiſque ex antiquis ſcriptoribus confirmatum, oleo ſiquidem reſinarum omnium tenacitatem abigi omnibus manifeſtum eſt. In aqua præterea instillatum ſupra ejus ſuperficiem orbiculorum formis expandi nemo noſtrum ignorat. Quod ſyncerum Opobalſamum non facere poſterius docebitur. Demum in panno oleo infecto macula relinquitur, quæ & difficile aufertur, & quotidie etjam magis majorem in circulum expãditur, quòd non fit in ſincero Opobalſamo. His igitur notis Opobalſamum oleo vitiatum cuique patere poterit. His etjam comperietur vitium, ſi unguenta iiſdem oleis compoſita miſceantur, ſed hoc ampliùs iis aderit, quod in Opobalſamo parvi temporis ſpatio in fundo vaſis unguenta ſidere neceſſe eſt. Cera vero miſtum comprehendetur turbido colore, nunquã clareſcente. Melle etjam infectum dulcis ſapor detegit, atque ad ipſum, ut Plinius quoque teſtatur, muſcas alliciet. Reſina adulteratum in carbones inſtillatum, nigriorem flammam edit, ſubſtantiaque craſsiore quàm in ſyncero ſit, ſpectabitur. Syncerum vero his notis innoteſcet, namque præter ea

ſigna,

ſigna, quæ illum iuxta varias ætates præſeferre diximus, hęc etjam addidimus, ſcilicet præterquam quod ſit validi odoris, in aqua etjam ſtillatam, tametſi parva ſatis ſit gutta, ſupra totam aquæ ſuperficiem expandi, eamque liquatum totam ſupernatare, ac obtegere, atque in ipſa etjam citò coagulari, lactiſque colorem adipiſci; ac non minus ex ipſa coagulatũ totum ſtylo quopiam excipi, ac auferri, quodque fuſum in laneam veſtem, eam, ut oleum non inficit, quamquam ei adhæreat. Lacque coagulat, etſi non ita, ut coagulum facit, quia lac non perfecte coagulat, quinimo cum ipſo coagulatur. ALPIN. Multo plura, quàm tu de ſynceri Opobalſami, ac vitiati notis complexus es, apud multos leguntur. Dioſcorides ſiquidem hæc utique nobis prodiderat. „Succi probatio „eſt, ut ſit recens, validi odoris, Syncerus, non ad acorem vergens, dilui facilis, lævis adſtringens, ac modice mordens guſtu. Et ubi ea, à quibus Opobalſamum poteſt adulterari meminerat, hæc ſubjunxit. „Namque merus in laneam veſtem „fuſus neque maculam facit, neque ſi eluatur notam relin„quit. Vitiatus autem inhæret, & lac inſtillatus coagulat, quod „adulteratus non efficit. Quin etiam ſyncerus in aqua, aut „lacte celerrime liquatur, coloreque lacteſcit, vitiatus verò o„lei modo innatat, ſe convoluens, aut in ſtellæ modum diffundens, ſyncerus ſeneſcens craſſeſcit, deteriorque redditur." Hallucinantur, qui aqua concretum peſſum ire & ad ima ſidere, arbitrantur, poſtea diſsipatum ſupernatare. Et Plinius ait, ſyncerum inhæreſcere, & in tepida aqua ejus guttam coagulari, & ad ima ſidere, lac coagulare, & in veſte maculam non facere. Et Avicennas: lac coagulare, aquæque ipſum miſceri, & in ipſa denſari, denſatumque conſervari, atque à goſſypio receptum ablui poſſe. Serapio eadem à Dioſcoride

„ jam recitata, de ipſo nobis prodidit. Simeon verò Sethus hęc „ & ipſe ſcripſit. At verò nonnulli hac ratione probant, quod „ ferrum eo inunctum ignique ad motum incādeſcat, id quod „ & oleo caphuræ, aliiſque dictis oleis accidit. Alii qnod in „ aquam datum minimè ſupernatet, ſed ſtatim fundum petit. „ vere hoc quidem, ſed enim quando hæc duo concurrunt, vi„ delicet ferrum candeat, & in aqua facile ſubſiſtat, de eo ſta„ tim arripe. Eſt enim legitimum, & non factitium Scire autem præterea oportet, quod dùm recens eſt, & in proprio vigore ſuper aquam enatat actum ita probatur. Linteo in eo irrigato, ac poſtea ſublato à linteo totum recedit, non colorem, ſed odoris duntaxat ſuavitatem illi relinquens Hæc omnia, ac inter ſe admodum diverſa cum apud hos graviſſimos plantarum Scriptores legerim, atque Opobalſamum, quod tu vere ſyncerum affirmas, apud me ſit, non omnia que ab his Scriptoribus de eo perdocta, repræſentet, quinimo aliqua ſint, quibus ipſum planè non reſpondere videatur; quamquam enim ipſum recens ſit, minimeque ad ullum acorem vergens; validique odoris, oleoſi coloris, turbidum in primis ejus annis obſervatum, mox clarum, aureum ſubamarum, adſtringens, & modicè mordens guſtum, tenax, leve, dilui facile, lacque coagulet, & linteum non inficiat, atq; ut ait Avicennas, aquę etjam ſtillatum, miſceatur, in ipſaque coaguletur, ſupraque aquam coagulatum enatet, atque eo etjam ferrum, ut Sethus ipſum hac experientia cognoſcendum voluit: inunctum probè in ignem poſitum candeat. Tamen, quod apud omnes prædictos antiquos Scriptores affirmatur, quippè ipſum laneæ veſti inſtillatum aqua ablutum, omninò ab ea abigi poſſe, nihilque ei adhærere, nunquam potui obſervare. Nullum enim reperitur Opobalſamum

mum quod inſtillatum in pannum, ei aliquatenus non adhæreat: ex quo ego etjam puto, nullum verum Opobalſamum eam experientiam facere poſſe, quando ipſum; ut in aliis omnibus reſinis obſervatur (cum ſuccus reſinoſus ſit, inter reſinaſque poſſit ſine errore recenſeri) viſcoſitatis ac lentoris non ſit expers. Ex quibus valdè de hujus ſucci ſigno, ab antiquis ferè omnibus animadverſo dubius, ac anceps ſum. Cupioque tuam hac in re ſententiam audire, ut in ea tãdem acquieſcam. ABDEL. Dignus es cum iſto tuo ſcrupulo non parva reprehenſione, qui uno ſigno magis quàm pluribus, quibus tuum Opobalſamum omnibus probè reſpondere ſcis fidere volueris, quod neque verum ſignum hujus ſucci dicendum eſſe puto, ſiquidem quo pacto hic ſuccus lentoris, ac viſcoſitatis non expers, (cum ipſe nihil quidem aliud quàm reſina quæpiam ſit) lineo, vel laneo panno, vel goſſopio inſtillatum aliquantulum non adhærebit? Etenim non modò ſuccus iſte tenax eſt, ſed ramuli quoque virides, ſi digitis contrectentur, eis proculdubio adhærent, quod non nos modo, ſed etjam aliquos antiquorum noviſſe certum eſt, nonne Strabo dixit: Ejus corticem ſcindentes ſuccum in vaſis ſuſcipiunt tenaci lacti perſimilem. Quid? nonne Plinius notas ſynceri Opobalſami docens dixit? Succum Balſami ſyncerum debere inhæreſcere? At ne amplius remorer deſideriũ tuum, paucis de nota hac à Dioſcoride propoſita dicam, quid ſentiam. Puto enim ſyncerum Opobalſamum non aliam ob cauſam, Dioſcoridem, atque una cum eo alios dixiſse, veſtibus vel panno non adhærere, niſi ut nos docerent miſtum aliquo oleo, vel quopiam unguento hinc deprehendi, quoniam, ut ego nuper etjam vos docui (quod à pleriſque oleo eo tempore vitiaretur) oleo vitiatum in pannum inſtillatum,

laneum-

laneumque præſertim, quod faciliùs ſit ad emaculandum, inſtar olei inficit, eique perpetuò non modo adhæret, ſed quotidiè magis in eo recepta macula augetur, ac dilatatur. At ſyncerum, quamquam paululum panno etjam inſtillatum inhæreat, tamen ipſum ut oleum non inficit, neque maculam relinquit, quinimo ſecus atque oleum panno adhæreſcens quotidie decreſcit, uſquequo tandem omnin o aliquo tempore ſponte diſſolvatur, atque evaneſcat. Quamobrem ſyncerum Opobalſamum panno quidem, at non olei modo adhæret, neque aliquam maculam relinquit. Quod ſæpè vobis meum Opobalſamum in meam veſtem inſtillatum oſtēdit. Verum non debet hoc experiri in pannis iis, quos vos in Italia paratis, noſtris longe craſſioribus, in quibus fortaſſè cum olim veſtri hi craſſi panni lana parati ex Italia huc non aſportarentur, neque noſtri his, ut nunc faciunt, uterentur: Dioſcorides in his periculum faciendum, non ſentit, ſed in noſtris iis longe gracilioribus. Clarius verò hoc ſignum Plinius docuiſſe eſt viſus, cum dixit, & in veſte maculas non faciat, non autem, ut in Dioſcoride habetur, veſti nō adhęreat. Verius fortaſſe Sethus Opobalſami cognitionem ex hoc ſigno habendam tradidit, quod his verbis apud ipſum legitur: " Linteo in eo irrigato, ac poſtea ſublato à linteo totum rece- " dit, non colorem, ſed odoris duntaxat ſuavitatem relinquens: " quod planè in noſtro ſic ad unguem obſervari licebit. Cœterùm ex his, quæ ita diverſe de notis verum Opobalſamum à falſo diſtinguentibus, apud diverſos antiquos Scriptores leguntur; dubitandum non immeritò à nobis exiſtimo, hoſce authores nunquam fortaſſe, neque viventem plantam uſpiā offendiſſe, atque multo minus ſyncerum ejus ſuccum inſpexiſſe, cunctaque potiùs aliorum relatione, quàm vera obſerva-

vatione de eo ab his prodita fuiſſe. Qua de cauſa non ab antiquis Scriptoribus, inter ſe de Balſami hiſtoria diſcordantibus veritas, hæc petenda eſset, ſed ab his populis, præſertimque Medicis, qui loca in quibus Balſamum, omnium Scriptorum conſenſu, vixit, perpetuò habitarunt, & ſæpiſſime obſervarunt. His etenim iure meritò de ipſo firmior fides habenda erit. Hi ſunt Aegyptii, atque Arabes, qui omnes uno conſenſu aſserunt, hoc excepto Opobalſamo, quos vos verum eſse non creditis, nullum aliud uſquam vel in toto Ægypto, vel in tota Arabia, vel Syria, fuiſse cognitum, aut uſitatum. Cujus veritatis clariſſimum ac certiſſimum ſignum erit, aliud Opobalſami genus ab hoc diverſum, apud Turcarum Regem iis locis imperantem, atque apud plures Turcas; qui variis temporibus his omnibus prædictis locis, præſertimque Aegypto præfuerunt, nunquam fuiſse repertum, quinimo apud hos inventum idem planè eſse cum noſtro, atque nihil ab iſto communiter recepto, differre. Rex enim Turcarum ſingulis annis à Seriph Mechę, atque Medinæ domino binas, & plures etjam Opobalſami libras dono miſsas accipit, perpetuoque, poſtquam Aegypto imperavit, ab ipſo Opobalſamum recepit. Quod ſanè idem planè eſt cum eo, quo omnes Aegyptii, Arabes, Syri, atque alii utuntur. ALPIN. Verum dicis: Nam ego certò ſcio idem eſse Opobalſamum vulgo receptum cum eo, quod apud multos dominos Turcas Conſuleſque Venetos habetur, quibus à præfecto Aegypti, ac aliis nobilibus Turcis dono datum fuit, idemque cum eo, quod apud Sereniſſimum Franciſcum Medicem Ducem Florentię à Turcarum Rege olim ei dono datum, hodie conſpicitur, quod cum meo etjam Opobalſamo ex Aegypto, ad prędictum Sereniſsimum Ducem anno ſuperiori miſso, re-

ctè

ctè ab ipſo comparatum, idem planè eſse, certum eſt. Quamobrem omnes qui negant vulgo receptum verum eſse, ſi ipſum cum Opobalſamo comparent, quod apud multos exſtat, Venetos, olim hujus loci Conſules Clariſſimos, atque apud alios plures, qui olim hęc loca peragrarunt, & Opobalſamum à nonnullis Dominis Turcis acceptum illùc comportarunt, probè, an ipſum verum ſit, cognoſcent. ABDEL. Multum tamen Avicenam admiror, qui dixerit, à goſsypio, hunc ſuccum aqua ablui poſse, cum tamen ſuperiùs dixerit, ipſum in aquam inſtillatum coagulari ac denſari: quod cum verum ſit, quomodo in goſsypio receptum, ac imbibitum, aqua ab ipſo ablui poterit? hoc enim fieri non poſse cuique patebit. Eſt demùm alterum Opobalſamum ex ſeminibus Balſami expreſsum, cujus etjam inter adulterata nuper recenſuimus, quod pro vero ſucco Opobalſami aliquando venditur, quod tamen facile, ut dictum eſt, ex obſcuriore ejus odore, amarioreque ſapore à vero diverſum ab his eſse comprehenditur. Ac de Opobalſamo hæc à nobis dicta ſufficiant. Reſtat modò, ut de Balſami fructibus, & virgis loquamur, quando multi quoque non deſint, qui contendant verum neque Carpobalſamum, neque Xylobalſamum eſse.

Veri Carpobalſami, & Xylobalſami cognitio, & conſideratio. Cap. VI.

ALPINVS.

HACTENVS Balſami plantæ, atque ab ea educti ſucci ambiguitates omnes vir doctiſsimè diſsolviſti, veritatemque ita claram effeciſti, út de arbore, ac ſucco noſtri am-

amplius contendere non debeant, ſed ipſum potius agnoſcere, atque in uſum medicinæ reſtituere, quod quidem facientes ſumma laude digni erunt, tantum auxilium in uſum revocantes, atque recipientes. Cum nemo noſtrum dubitet amplius verum Opobalſamũ ex Aegypto, & Syria in Italiam comportari, quod facilè à nuper adductis notis ibi an ſyncerum ſit, cognoſcetur. Reſtat modo, ut de ejuſdem plantæ fructibus, & virgis, quod apud noſtros dubii ſuperſit ab illorum animis evellas. Quando vulgaria ſemina, pro vulgari falſo Carpobalſamo à multis recepta, quorum ad nos ſingulis annis multa copia advehitur, verum eſſe antiquorum Carpobalſamum me judice etjam affirmandum ſit. Animadvertendum tamen eſt, duplex genus Carpobalſami circunferri & utrumque pro Balſami ſeminibus apud nonnullos recipi quorum unum ſemen eſt terebinthi magnitudine, atque fere etjam forma, rotundumque & oblongum, ovo ſimile, in extremis acutum, flavum, folliculo nigro rubeſcente undique contectum; Hocque verum eſt antiquorum Carpobalſamum. Alterum verò Pſeudo Carpobalſamum huic admodum magnitudine, colore, figuraque eſt ſimile; differt tamen à vero, quia ipſo eſt oblongius, ex medietate tantum folliculo contectum eſt, nam illud extremum, quod ſuo pediculo appenſum eſt, folliculo caret, minimeque eo totum contegitur, ſed tantum ad ejus uſq; medietatem. De hoc vero, quod falsò pro Balſami ſemine me judice recipitur, non loquimur. quamquam odoratum ſit, atque aromaticum. Illud que fortaſse eſſet, quod olim Dioſcoridis tempore ex Petra oppido Arabiæ pro Carpobalſamo aſportabatur, & quo verum Carpobalſamum adulterabatur, ſi piperis ſaporem præſeferret. De altero verò ab hoc prædictis notis diſcrepan-

te, quod præſertim à falſo differt, quia totum folliculo ſuo contectum eſt, quando falſi, ut jam dictum eſt, tantum medietas folliculo contecta appareat, a nobis ſermo habendus eſt. Audio nunc Venetiis omnes Pharmacopolas conſilio excellentiſſimi collegii Medicorum in componenda Theriaca, atque Mitridatio, pro veris Balſami fructibus Iuniperi fructus ſubſtituere. quod quanta dignum reprehenſione ſit, ac in quanto illi verſentur errore, vobis doctiſſimis viris nunquam latuit. Et utinam nunc perſpectis rationibus iidem nõ permittant ſine his tanto artis cum dedecore (quandò hæc omnia non ſit difficile apud eos reperiri) Theriacam atque alia medicamenta amplius parari; ſed vereor, ne magis in antiquis erroribus perſiſtere, quàm rei veritatem amplecti velint. ABDEL. Quid? etjam ne fructus Balſami, quorum in Italiam; aliaque loca hinc copia multa advecta, illis non deeſt, negant veros eſſe, atque pro eis in componenda Theriaca aliiſque medicamẽtis baccas Iuniperi ſubſtituunt? quid de te audio? pudet me tantorum Medicorum, qui hos hactenus veros fructus neglexerint, minimeque his utantur. Sed quibus rationibus adducti, negant iſta ſemina meritò ex te pro vero antiquorum Carpobalſamo recepta, veros eſſe fructus Balſami. An non ipſorum magnitudo, color & forma ad eos recognoſcendos ſatis illis erunt? Theophraſtus dixit: illos eſſe ſimiles therebinthi fructibus magnitudine, figura ac colore. Et clariùs Serapio ex Dioſcoridis mente hunc in
» modũ eos deſcripſit: Et granum quidem ipſius, quod no-
» minatur Carpobalſamum, eſt granum rotundum ad longi-
» tudinem aliquantulum tendens ad acuitatem in ambobus
» capitibus, in medio vero groſſius. Cujus color tendit ad ru-
» bicunditatem, & eſt plenum, grave, mordens linguam mor-

dica-

dicatione aliqua non multa, & quandò frangitur interius habet humiditatem ſimilem melli,& ejus odor eſt bonus. At Dioſcorides addidit hoc ſemen redolere Opobalſamum. Certè,ut verum fatear, frúctus Balſami ab Italis tuis Medicis, atque Pharmacopęis neglecti, tùm Serapionis deſcriptioni omnino reſpondere cognoſcuntur, tùm etjam notis à Theophraſto allatis, quando hi colore, figura,atque magnitudine verè fructibus terebinthi proximis ſpectentur. Serapio verò eos multo diligentiùs ac exquiſitiùs declaravit, qui ipſos grana eſſe rotunda ſtatuit, oblonga, extremis acutis, & medio craſsiore, ad coloremque ſubrubrum tendentia, gravia plenaque eſſe, ac modicè guſtum mordentia, quæ intus ſubſtantiam melli ſimilem habent. Ex quibus notis vulgare Carpobalſamum verum omnino eſſe certiſsimè oſtenditur, ſed quamobrem iſti negant hos, veros Balſami eſse fructus, ſcilicet Carpobalſamum antiquorum? ALPIN. Omnes uno ore prædicant prædicta ſemina non una, at omnibus carere prædictis notis, quibus ea prædita eſſe Dioſcorides omnium antiquorum in plantarum deſcriptione facile primus, memoriæ olim prodiderat,hiſque ſpeciatim verbis. Quare eligatur „ flavum, plenum, grande, ponderoſum, mordens guſtum, „ fervens in ore modice, Opobalſamum olens. Dicunt itaque „ iſtæc ſemina à vobis pro Carpobalſamo monſtrata, non flava, ut Dioſcorides docuit,ſed nigra,ſubrubeſcentia ſpectari, vacuaque non plena eſse, levia & non gravia, parva & non magna, neque guſtum aliquo pacto mordere, neque Opobalſamum olere. Hiſque rationibus negant illa ſemina verum Carpobalſamum antiquorum eſse, ſed potiùs ea, quæ olim ex Petra oppido Arabiæ advecta, verum Carpobalſamum adulterari Dioſcorides animadvertit, quod ipſe hiſce

„ verbis docuit, dicens: Adulteratur ſemine hyperico ſimili,
„ quod à Petra oppido defertur, ſed coarguitur magnitudine,
„ inanitate, virium ignavia, ſapore piperis. Idemque ferè Plinius teſtatum reliquit. Atque hæc ſunt adverſus Balſami vulgares fructus à quampluribus Italiæ, aliarumque nationum Medicis, & Pharmacopęis diſputata. ABDACH. Ex his duobus alterum verum eſse arbitror, vel illos ſcilicet viros, à te recitatas Carpobalſami notis, nunquam probè cognoviſse, aut nunquam hos fructus, vel ſemina, quæ præ oculis omnes hi Pharmacopolæ quotidiè habent, inſpexiſse, quod ſi illi hæc aliquando inſpexiſsent, ac rectè obſervaſsent, proculdubio fieri non potuiſset, ut ex omnibus notis ipſos non agnoviſsét, veros eſse Balſami fructus, quando non ſolum falſum ſit ipſos omnibus notis à Dioſcorides traditis carere, ſed ne unam quidem illis deeſse. Nam iſtæc ſemina ſunt humiditate melli ſimili plena, quorum ſi multa facta intus ii inſpexiſsent, niſi cæci omninò fuiſsent, fieri nullo modo poterat ut non id animadvertiſsent. Cernuntur etjam longe hyperici ſeminibus majora, ſunt gravia, cum aliqua mordicatione, atque
„ Opobalſami odoris fragrantia, quorum ſaporem, atque odo-
„ rem unuſquiſque guſtu, ac olfactu minimè deſtituto, poterit
„ cognoſcere. Nemo mea quidem ſententia erit, qui prius Opobalſamum olfecerit, ac guſtaverit, mox iſta fracta ſemina olfaciendo & guſtando, in ipſis eundem ſaporem, atque odorem Opobalſami apertiſsimè non cognoſcat. ABDEL. Veriſsima prædicas, neque indigna, ut ab illis Medicis audirentur, ac animadverterentur. Nam hęc ſemina vulgaria à nobis pro Carpobalſamo recepta, eadem eſse, quæ in multis Arabię Fœlicis locis ſupra Balſami frutices colliguntur, omnes, qui illa loca peragrarunt, vere teſtantur: neque ullis unquã

aliis

aliis Aegyptii Pharmacopæi pro Balſami fructibus ad componenda medicamenta uſi fuere. Neque aliorum Aegyptiorum memoria conſtat, unquam ex Petra oppido, quod nunc Mecha dicitur, alios, quàm hos fructus pro Carpobalſamo ad nos delatos fuiſse. Neque Galenus exiſtimat homines in eorum ſeminum cognitione hallucinari, ac decipi poſse, quando in libro de Antid. dixerit, Carpobalſamum non poſse adulterari, idque meritò, cum minimè fieri poſse videatur, ut aliquis, qui vera Balſami ſemina ſemel tãtum viderit, poſſet ab aliis decipi; ſed concedatur poſse adulterari, tamen cognoſceretur id ſaltem, ut Dioſcorides docuerat, inanitate, parvitate, & ſapore piperis. Verum non poſſum non vehementer illos Medicos admirari, dicentes, notas à Dioſcoride nobis Carpobalſami eo traditas fuiſse, ut iſta ſemina ab aliis diſtinguerentur, quandò ipſe illas notas non ob id tradiderit, ſed potius, ut iis homines perdocti ſeligerent ex ſeminib. Balſami, ea, quæ flava exiſtunt, plena, majora, gravia, ſapore, atque odore Opobalſami prædita, quoniam hæc cæteris meliora exiſtunt. Quis ignorat, agricolas etjam ipſos aliqua ſemina ementes, ſive triticum ſit, ſive hordeum, ſeligere plena, magna, ponderoſa, optimi ſaporis, atque odoris, abjicereque inania, parva, levia? Quamobrem iſtud? quia hæc inutilia, illa optima exiſtunt. ALPIN. Dicunt, flavum colorem, quo vera ſemina Balſami ſpectari Dioſcorides tradidit, in iſtis ſeminibus non conſpici, cum ipſa ſubrubra potiùs, & nigreſcentia cernantur. ABDEL. Rectè dicunt, ſed hinc conjicitur, ipſos minimè eſse in horum ſeminum obſervatione exercitatos, ſeduloque nunquam ea inſpexiſse, quoniam ſi ſæpè multa ſedulò, variiſque modis obſervaſsent, proculdubio duplici colore referta eſse cognoviſsent, quippè nigro

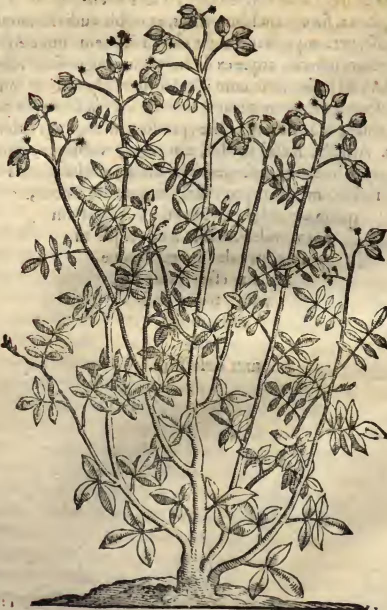
ru-

rubeſcente, ſuis folliculis veſtita, hiſque ſpoliata, ac nudata, flavo Ex qua obſervatione, nec Dioſcoridem, docentem illud ſemen flavum eſſe, nec Theophraſtum cum Serapione ſubrubrum nigreſcens, falſum prodidiſſe, patet. Quando hi ſemen veſtitum ſuo folliculo, quod nigrum ſubrubeſcens cernitur: & Dioſcorides, folliculo ſpoliatum, quod flavum eſt, intellexerint Hæcque à nobis de Carpobalſamo dicta ſufficiant. De Xylobalſamo verò non puto à nobis multa eſſe dicenda, quando non ita omnibus, ut Carpobalſamum, ignotum videatur. eſſe illas virgas communiter ab omnibus Pharmacopæis pro Carpobalſamo receptas, & iis tamen non utantur, argumentum erit certiſſimum, ipſas redolere odorẽ Opobalſami, & Carpobalſami, eundemque guſtui ſaporem etjam præſeferre. Optimæ autem exiſtunt, ſarmentoſæ, tenues, fulvæ, & recenter exciſæ, odorem Opobalſami maniſeſtiſſimum ſpirantes. Quem odorẽ eximium ſpirare à Theophraſto ac Serapione proditum eſt. His verò recẽtibus Pharmacopæi uti debent, cum parvo etjam tempore omni odore ac ſapore deſtituantur; tanta eſt enim illius humidæ ſubſtantiæ, in qua odor, ſaporque fundantur, tenuitas, ut cito exſolvatur, ſimulque cum ea ſapor, atque odor evaneſcat. ALPIN. Faſcem recẽtiſsimarum virgarum Dominicus à Rege, noſter Pharmacopola ab amico ſuo Turca, apud oppidum Sues, illuc Mecha advectum habuit, qui multum Opobalſami odorem ſpirabat, qui tamen paucis menſibus ferè omninò exolutus eſt. Multas virgas recentes habui, quæ apud me adhuc aſſervantur; quas comparatas cum iis, quæ apud Venetos Pharmacopolas ſunt, eaſdem utique eſſe ſine dubio cognoſcitur, quæ ſi recentes conſervarentur, veritas hæc omnibus eſſet maniſeſtiſſima, ita validus, ac maniſeſtus in iis odor Opo-

po-

pobalſami perciperetur, ex quo omne dubium ex ipſorum animis ſpontè excidiſſet. ABDEL. Tibi ſufficiat, hæc de Balſami planta, ſucco, fructibus, virgis, ex nobis audiviſſe, atque didiciſſe, veramque hanc hujus plantæ iconem, nunc Alpine ſpectare poteris, atque ex dictis ipſam recognoſcere. Sed abſoluto de iis ſermone, cum jam Sol ſupra Horizõtem multum aſcenderit, aeremque inflammare cęperit, ſatiùs erit nos hinc abire, & in urbem redire, priuſquam augeatur caloris æſtus. ALPIN. Rectè ſuades, abeamus, vobiſque, quod tantum hactenus ſuſceperitis laborem, multas gratias refero, meque ut pro veſtra humanitate ametis, quemadmodum facitis, etjam, atq; etjam rogo. valete. ABDEL. Atque tu interim vale. mementoque nos tui eſse ſtudioſiſſimos, teque multum, atque multum obſervare.

BALSAMVM.

Cur Petri Bellonii obſervationes in Aegypto circa Balſami Plantam facta hic adnotata ſint. *Cap. VII.*

CVM hiſce diebus librum olim in Aegypto à me de Balſamo conſcriptum in publicum emiſſurus eſsem, Ecce in manus meas perveniunt doctiſſimæ itinerariæ obſervationes à Petro Bellonio Cenomano, viro tùm in aliis, tum in plantarum materia doctiſſimo, ante annos ab hinc quadraginta litteris traditæ, atq; hoc tantum anno in lucem editæ. In quibus cum Balſami nonnullarum plantarum olim in Aegypto viventium diligentiſsimam obſervationẽ ab eo rectiſsimè exaratam, ac deſcriptam legerim, optimum fore putavi, ſi eam ſub fine hujus libelli adjicerem, Siquidem peravi ex tanti viri in plantarum materia exercitatiſsimi lectione, ea, quæ dictæ ſunt à nobis, ac litteris de Balſami hiſtoria mandata, poſse haud parùm animos legentium confirmare, quod is omnia ferè complexus ſit, quæ in meo libello leguntur. Hæcque, priuſquàm Balſami obſervationem Bellonii hic adjeciſsem, præfari libuit; ne ex abrupto hic ea inſerta candido lectori viderentur.

Aegyptii Balſami obſervatio ex Petro Bellonio in libro II. itinerariarum obſervationum, capite XXXIX collecta.
Cap. VIII.

IN quodam pago ſpectatum ivimus hortum Balſami fruticibus conſitum, qui à Cayro longius haud abeſt, quàm Lendit à Lutetia. Quoniam porrò Balſami planta admodũ celebris, precioſa, raraque eſt; hic ſcribere libuit quidquid ad ejus hiſtoriam pertinere arbitrati ſumus. Quoſdam eſse ſcimus, qui Matareæ Balſamum ex Iudæa delatum eſse putent: rem autem haud ita ſe habere, poſtea demõſtrabimus. In magno quodam horto ſunt, ſed anguſto loco muris concluſæ, quos extructos fuiſse ajunt, poſtquam Turca Aegyptũ Sultano ademit: Bacha autem à Turcarum Imperatore huic regioni præfectum, ea arbuſta digna exiſtimaſse, quæ peculiari loco concluderentur. Cum iſtic eſsemus, novem, aut decem duntaxat frutices ejus aderant, qui nullum liquorem præbebant. Inter notas à veteribus proditas, quibus balſamũ dignoſci poſsit. una eſt, ut perpetuo vireat: illud tamen in Materea, apud Cayrum, pauca admodum folia Septembri menſe habebat: quod nobis inſolens viſum eſt. Nam reliquę arbores, quæ hyeme virere ſolent, folia ſolum novo vere abiiciunt, cum videlicet nova germina produxerunt: ſolentque autumno magis virere, quàm novo vere. At reliquæ, quæ folia abiiciunt, id ſub hyemem facere ſolent, ut æſtate nova adquirant. Ideoque nobis præter naturam videbatur, Balſamum folia abiicere, ut hyeme nova germina produceret: nobis enim id obſervantibus, quæcumque habuit folia, recens nata erant. Ejus juſtam magnitudinem tradere nequi-

quimus; nam quotquot ejus frutices in horto aderant, ſtipitem ſolum habebant pedis longitudine, & pollicari craſsitie, tenuibus ramulis præditum, raris foliis obſitis. Vbicumque autem tandem naſcantur, duorum aut trium cubitorum altitudinem non ſuperant; & pedali altitudine cum ſint, in multos graciles ramulos anſerinæ pennæ caule haud craſsiores finduntur. Balſami frutices Matareæ jam recens putati fuerant, ſic ut ſoli ſtipites ſupereſſent, qui ramulorum rudimenta producebant: Ejuſdem etenim eſt Balſamum cum vite naturæ, quam ſingulis annis putare neceſſe eſt, alioqui degenerat. Nova illa Balſami germina ſub rubente cortice erant tecta, foliaque viridia habebant, lentiſcinorum foliorum modo formata, hoc utrinque in nervo nata, ut in roſarum, vel fraxini, vel iuglandis foliis videre eſt, ciceris tamen foliorum magnitudinem non excedebant, ſicque conſtructa erat eorum ſeries, ut poſtremum foliolum extimam alam occupans, imparem numerum efficeret: nam totius alæ foliolis numeratis, terna, quina, aut ſeptena inveniuntur, ſeptenarium certe numerum ſuperare vix animadvertimus: extremum autem foliolum reliquis majus eſt, facto etenim ab illo progreſſu, reliqua ſenſim minutiora fiunt, ut in rutæ foliis. Plinius in ejus hiſtoria Theophraſtum per omnia ſequutus eſt, quemadmodum etjam Dioſcorides, ejuſque veſtigiis inſiſtentes, Balſami folia rutæ foliis compararunt: quod veritati conſonum eſſe deprehendimus. Quoniam autem primum in Matarea illud exacte non obſervaveramus, denuo illud ſpectatum ivimus, ejuſque ramulum nacti, ipſum, atque illius folia deguſtavimus, quæ facultatis non nihil adſtrictoriæ eſſe comperimus, pinguiſque aliquantulum ſaporis, atq; aromatici, ramulorum autem cortex his odoratior eſt Gemi-

no cortice prædití ſunt ramuli, extimo foris ſubrubente, qui ut membrana intimũ viridem operit. Is guſtatus inter Thus & Terebinthi folium ſapit, ſatureiæ ſylveſtri ſapore ſimili admodum grato, atque digitis tritus cardamomum olet: ipſum lignum candicat, odoriſque & ſaporis expers eſt, non ſecus atque aliud inutile lignum. Ipſius virgæ rectè ſunt & graciles, rariſque foliorum alis ſparſim & confuſo ordine naſcentibus obſeptæ, quæ (ut diximus) ternis, quinis, aut ſeptenis foliolis conſtant. Variæ ſunt auctorum, qui de Balſamo ſcripſerunt opiniones: & niſi noſipſi plantam conſpexiſſemus, nihil poſt illos de eo ſcribere auſi fuiſſemus: atque in eam ferè opinionem inclinaremus, illud Hierico planis nunquam cultum fuiſſe. Quia autem ipſum fruticem vidimus, diligenterque obſervavimus, de eo, tanquam de re quæ diligenti obſervatione digna, diſſerere libuit. Experientia autem didicimus lignum illud vulgo Xylobalſamum nuncupatum, quod ex Fœlici Arabia delatum à mercatoribus venditur, cum Ægyptio quod in Matarea colitur, convenire: nam deſiccatum noſtrum Balſami ramum cum eo, quod in officinis venale reperitur contulimus, atque omnibus notis reſpondere, deprehendimus: eſtque ex duobus alterum neceſſarium, aut Xylobalſamum & Carpobalſamum, quale in officinis venditur, adulterinum eſſe; aut illud Aegyptium, quod colitur in Matareæ horto, legitimumque Balſamum eſſe cenſetur. Nam cum in omnibus conveniant, certique ſimus idem eſſe, aſſerimus, & concludimus id, quod hoc nomine venale reperitur, ſimile ei eſſe, quod ab omni antiquitate in uſu fuit. Balſamum nunc temporis in ſola Aegypto colitur apud Cayrum. Et licet Theophraſtus in ea opinione ſit, id ſylveſtre & ſponte naſci non inveniri: aſſerere tamen audemus, ab omni

hi ævo in fœlici Arabia fuiſse, atque etjam nunc naſci, cujus lignum, & fructus etjam olim ad nos perlata fuerint cum aliis Arabiæ mercibus. Atque demonſtrare volumus ea non minus cognita fuiſse mercatoribus, quàm reliqua aromata, ut ex medicamentorum, quibus perpetuò inijci ſolita ſunt, compoſitionibus apparet. An non Mithridates in ſuum Medicamentum intulit? An non in officinis venalia reperiebãtur? Id ex ſola Dioſcorides auctoritate probari poteſt, qui in ſua ætate Carpobalſamum adulterari conqueritur. Carpobalſamum (inquit) adulteratur ſemine hyperico ſimili, quod à Petra oppido defertur: per Petram oppidum Mecham intelligimus, atque de Xylobalſamo: è ligni genere, quod Xylobalſamum vocant, probatur recens, ſarmento tenui, fulvum odoratum, quadatenus Opobalſamum ſpirans. Ex his liquidò apparet vulgaris uſus inter reliqua aromata fuiſse. Sed & ex Diodori Siculi vetuſtiſſimi Scriptoris Arabiæ fœlicis opes enumerantis, verbis, manifeſto liquet. Maritimas enim loca Balſamum producere, ait. Cultum igitur id eſse non intelligit, ſed ſpontè naſcens. Pauſanias etjam tradit Balſamum Arabiæ fruticem eſse. Plerique tamen auctores de Balſamo agentes, inter ſe non conveniunt. Nam Strabo prodit in Syria naſci apud lacum Genezareth, inter montem Libanum & Antilibanum. Reliqui volunt ſolam Iudæam regionem id producere, ejuſque ramos oſseo cultro, aut vitro duntaxat vulnerandos eſse ad liquorem eliciendum, alioqui ſi ferro cædantur, ſtatim emori, Cornelius Tacitus ſcribit, ferro juxta adpoſito, metu exhorreſcere, idcirco aliis quàm ferreis inſtrumentis vulnerandum; ſi liquorem elicere quis cupiat. Percontantes à mercatoribus Cayri de Balſamo, cum noſtrum ramulum conferremus, nobis affirmarunt, quidquid

Xy-

Xylobalſami, vel Carpobalſami unquam vendidiſsent, id omne ex Mecha cum aliis aromatibus accepiſse; atque meminiſse ſuo tempore Balſami frutices, qui nunc in Matarea coluntur, ex Arabia fœlici delatos eſſe, magnis ſumptibus Sultani. Quoniam verò id nobis tam multi affirmarunt, exiſtimavimus ſine ullo ſcrupulo aut diſſimulatione nobis licere id ſcribere.

Laus Deo Opt. Max.

FINIS.

PROSP. ALPINI
DE BALSAMO
INDEX

AEgyptij locus, qui olim Balſamum aluit. 6.
AEgyptum nunquam Balſamo patrium ac natiuum fuiſſe. 13.
Albedinem Opobalſamo in aquã ſtilla a propriam eſſe. 31.
Amatum Luſitanum & Nicolaum Monardum affirmare Balſami plantam planè periiſſe. 10.
Antiquos Scriptores de Balſamo fuiſſe omnes inter ſe opinione differentes. 23.
Antiquis Scriptoribus de Balſamo planè non eſſe fidendum. ibid.
Antiquos Scriptores fuiſſe in cauſa, vt noſtri non credant, Opobalſamo, Carpobalſamo, ex Arabia delatis. ibid.
Antiquorum de Balſamo diuerſitatem ſignum eſſe eorum ignorantiæ. 24.
Antiquos de Balſamo multa ex auditu litteris tradidiſſe. ibid.
Antiquos fortaſſis non vidiſſe Opobalſamum. 39.
Antiquos deceptos, dum crederent, Balſamum olim tantùm AEgypto atq; Indiæ fuiſſe conceſſum. 24.
Aqua fontis, quâ olim vſa fuit Beatiſs. Virgo, Balſamum ali ſeu irrigari, atq; eius miræ facultates. 25.
Aqua fôtis Matthareæ quæ virtutes ab AEgyptijs tributæ ſint. 25.
Arabes lucri cauſâ cœperunt Balſami arbores colere, & quando. 12.
Arabiam felicem innumeras Balſami plantas nunc alere. 12.
Arabiam felicem perpetuò Balſamum habuiſſe. 52.
Arabes omnes ad componenda medicamenta, Opobalſamo, Carpobalſamo, Xylobalſamoq; vulgari ac venali uti. 19.
Arbores Balſami quæ in Aegypto alũtur ad quã magnitudinẽ creſcant. 23.
Arbores Balſami in Arabia viuentes quâ magnitudine ſpectentur, ſeu creſcant. 24.
Arbores Balſami multas in Arabia viuere. 7.
Arborem Balſami fruticoſam, & ſarmentoſam. 16.
Arbores Balſami AEgyptij, & Indi differentiæ. 31.
Auctor cur de Balſamo librũ ante alios libros imprimi curauerit. 3.

B

Balſami plantas felicem Arabiã perpetuò aluiſſe. 19.
Balſami plures plantas Bedrunia Arabiæ locus nunc alit. 8.
Balſami innumeras plantas Bedrunia locum Arabiæ arenoſum miraculo Mahometis alere AEgyptij, illiſq; aſſeclæ putant. 9.
Balſami innumeras plantas ſponte natas in Arabia locis viuere, multorũ teſtimonio. 9.
Balſami plantæ quando Cayri exaruerint. 9.
Balſamum qui negant hoc tempore reperiri. 9.
Balſami plantam omnibus in locis periiſſe multi affirment. 10.
Balſami plantis quibus rationibus omnia loca nunc carere ſuadeatur. 12.

Balſami plantæ multæ ex Arabia quando in AEgyptum fuerint illatæ. 12.
Balſami ex Conſtantino Africano deſcriptio. 21.
Balſameta innumera in Arabia ſpectari. 12.
Balſami arbores in Arabia à Geripſo altiori locari, vt Cayri Caſſias. ibidem.
Balſami plantæ icon. 48.
Balſami plantæ in Iudæa quomodo propagatæ fuerint. 13.
Ballaſſan nomen ab Arabibus Balſami plantæ primò impoſitum fuiſſe. 16.
Balſamum ex Indijs Occidentalibus delatum. 10.
Balſami quibus in locis tantum olim vixerit. ibid.
Balſami plantæ quomodo diu in AEgypto conſeruatæ fuerint. 14.
Balſamum nunc in Arabia felici tantum viuere. ibid.
Balſami plantas in AEgyptum aliunde aduehi. 6.
Balſami plantæ quo pacto in AEgypto longo tempore ſint propagatæ. 6.
Balſami plantas è Meccha omnes in AEgyptum veniſſe. 7.
Balſami plantas AEgyptium ſolum proprium numquam fuiſſe. ibid.
Balſamum Iudææ atq; AEgypti plantā fuiſſe peregrinam quæ ſuadeant. 13.
Balſamum ſemper tum in AEgypto, tū in Iudæa in viridarijs vixiſſe, & non alibi. ibid.
Balſamum non in Aegyptum ex Iudæa, ſed ex Arabia felici veniſſe. ibid.
Balſami plantas naſci in Arabia, qui ex Scriptoribus prodiderint. 12.
Balſami plantas Arabes ex ſilueſtribus locis in morbida viridaria trāſferre. 12.
Balſami plantam quibus plantis varij Scriptores compararint. 24.
Balſami diuerſitas à magnitudine. 24.
Balſami diuerſitas à figura. 25.
Balſami diuerſitas à locis. 25.
Balſami plantam fruticem eſſe. 15.
Balſami plantæ deſcriptio. 15. 19.
Balſami plantam in Aegypto olim viuentem pro legitimo Balſamo Arabes atq; Aegyptios omnes perpetuò habuiſſe. 16.
Balſami cognitio à quibus petenda. ibi.
Balſami arbuſti folia non eſſe alba, ut Dioſcorides voluit. 19.
Balſami quot frutices Cayri Bellonius olim inſpexerit. 51.
Balſamum perpetuò viuere. 51.
Balſami Fruticum Cayri inſpectorum deſcriptio. 51.
Balſamum ſingulis annis putatur. 51.
Balſami plantæ virgæ. 46.
Balſami fructus Terebinthi fructibus ſimiles. 29.
Bedrunia locus Arabiæ felicis, qui balſami multas plantas alit. 8.
Beſſà Meniſſinor plantas balſami in Aegypto renouauit. 12.

C

Carpobalſamum verum. 41.
Carpobalſami duplex genus circumferri. 41.
Carpobalſami veri deſcriptio. 42.
Carpobalſami copiam in Italia ex Aegypto conuehi. 42
Carpobalſami nota. 43
Carpobalſamum venale verum eſſe. 46
Carpobalſami deſcriptio ex Serapione 43.
Carpobalſami veri notæ è Dioſcoride. ibid.
Carpobalſamum venale, quibus rationibus aliqui demonſtrent verum non eſſe. ibid.
Carpobalſamum venale omnes notas habere, quas legitimo Dioſcorides tribuit. 44.

buit. 44.

Carpobalſamum ex Galeno non poſſe adulterari. 44.

Carpobalſami loco quid ſubſtituant Veneti pharmacopolæ. 43.

Conſules Venetos multos vero Opobalſamo non carere. 40.

Conceptiones Palmarum admirabiles. 26.

Conſtantinus dixit balſamum naſci in India. 13.

Cur noſtri in cognitione balſami decepti ſint, & à quibus. 24.

D

Dioſcorides cur de balſamo dixerit ipſum panno adhærere. 37.

Dioſcorides etiam Balſamum alibi quã in Aegypto, & Iudæa viuere affirmare videtur. 12.

F

Flores Balſami. 19.

Folia Balſami qualia ſpectentur. 20.

Foliorum Balſami deſcriptio. 26.

Franciſcus Priolus Conſul Aegypti. 18.

Fructus Balſami qui. 42.

Fructuum Balſami copiam multam ex Aegypto in Italiam aſportari. 42.

G

Græci B. littera carent. 16.

H

Halybei quadraginta Balſami plantas è Mecha Cayrum iuſſu Præfecti tulit. 17.

Hiericum Balſamum olim habuiſſe. 11.

Horrem Bei dux Carauanæ peregrinorum. 18.

Horrem Bei è Mecha multum Opobalſami, Xylobalſami, Carpobalſami Cayrum detuliſſe. 7.

Hortus Balſami fruticibus conſitus vbi. 50.

Hortus Balſami in Aegypto deſcriptio. 50.

I

INcola Baſiliani mõtis Libani olim Balſamum ibi vixiſſe affirmant. 12.

Ioſeph, Sabam Arabiæ Reginam Salomoni in Iudæa balſami plantam dono tuliſſe. 13.

Iuſtinum de balſamo arbore deceptum. 26.

Iuniperi fructus pro Carpobalſamo Venetos pharmacopolas ſubſtituere. 42.

L

LIgnum Balſami quale. 46.

Locus Aegypti, vbi Virgo Beatiſſima multos annos vixit, ac menſes. 17.

M

MAttharia locus in quo Beatiſſima Virgo annos cum puero eius Filio manſit. 17.

Mattharia eſt locus Cayri Ciuitatis, in quo erat Balſami planta. 5.

Mattharia locum in quo alebatur Balſamum, nunc eo carere. 6.

Mecham Opobalſamo abundare. 15.

Medina Arabiæ felicis ciuitas. 18.

Marcatores Cayri Carpobalſami, & Xylobalſami totum quod habent ex Arabia conuehere. 53.

N

NOtæ ſinceri Opobalſami ex Dioſcoride atq; alijs tradita. 36.

O

OBſeruatio Petri Bellonij de Balſamo. 49.

Opobalsami copiam multam in Arabia felici colligi. 15.

Opobalſami copiam Arabes in multa Orientis loca comportare lucri cauſa. 12.

Opobalſamum ex ſeminibus balſami elici. 40.

Opobalſami notæ. 21. 22. & 29.

Opobalſamum verum nuſquam inueniri multi affirmant. 28. quamobrem id

id fiat. ibidem.
Opobalſamum quomodo album multi prodiderint ſpectari. 28.
Opobalſamo quas notas multi tribuant. 29.
Opobalſami mutationes ex varijs eius ætatibus. 29.
Opobalſamum quando tenuiſſimum, & clariſſimum. 29.
Opobalſamum Sereniſſimi Ducis Florentiæ verum eſſe. 31.
Opobalſamum quomodo ex arbore eliciant. & quando, & quale ſit. 22.
Opobalſamum ſtatim eductũ quale. 22.
Opobalſami deſcriptio. ibid.
Opobalſami varietates ex ætate et alijs 22.
Opobalſamo quatuor ætates vt animali, conuenire. 22.
Opobalſamum etiã Galeni temporibus adulteratum. 34.
Opobalſamum quibus adulteretur. 34.
Opobalſami adulterati cognitio. 34.
Opobalſami oleo vitiato cognitio. 34.
Opobalſami ſinceri cognitio. 36.
Opobalſamum omne in aqua ſtillatum, & coagulatum albũ videri. 31. & 32.

P

Paulus Marianus Venetus pro Gallorum Rege Conſul. 18.
Pauſanias Balſamum in Arabia naſci prodidit. 13.
Petrus Bellonius. 47.
Petrus Michael Conſul Aegyptij. 17.
Plantas Balſami in Aegyptum aliunde aduchi. 6.
Plantæ quadraginta balſami è Mecha delata atq; Cayri in loco quando inſerta. 17.
Plantas Balſami plenè non periiſſe. 9. et 10.
Plantæ Balſami in locis ſterilibus viuẽtes quoad Opobalſamum ſteriles. 18. & 27.
Plantæ peregrinæ ſeruatæ in viridarijs. 14.
Plantas patrias non in viridarijs, ſed vbiq; viuere. 14.
Plinius de Balſamo. ibid.
Plinius in quo de Opobalſamo deceptus. 41.
Pſeudo carpobalſamum & eius deſcriptio. ibid.

S

Scander Bei Medinæ ciuitatis Prætor ex Zacyntho Inſula à Segurorũ familia ortus Balſami recentes fructus, ac Succum Cayrũ demiſiſſe. 18.
Semina Balſami copioſiſſimè ex felici Arabia in Aegyptum deferri. 18.
Semina Balſami qualia. 42.
Semina pro carpobalſamo vulgo recepta eſſe verum carpobalſamum. ibi.
Semina Balſami cũ folliculo eſſe nigra ſubrubeſcentia. 46.
Serapio de Carpobalſamo. 42.
Seriis Mecchæ & Medinæ plurimum veri Opobalſami Regi Turcarũ ſingulis annis dono mittere. 39.
Species vegetabilium eſſe perpetuas. 10.

T

Theophraſtus de Balſamo. 14.
Theophraſtus rectè Carpobalſamum deſcripſit. 42.
Turcas & Arabes omnes affirmare, innumeras Balſami plantas omnia Arabiæ culta & inculta loca alere. 18.
Turcarum Rex vnde plurimum Opobalſami habeat. 37.

V

Virgarum Balſami deſcriptio. 46.

X

Xylobalſami cognitio. 46.
Xylobalſamum citò odorem & ſaporem omnem relinquere, & quamobrem. 46.
Xylobalſamum ex Bellonio venale idẽ eſſe cum Aegyptio. 52.

Z

Zebet album naſci, & mox turbari. 20.